СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ ЦЕНТР
ГРОМАДСЬКИХ ІНІЦІАТИВ

М.В. МАЗУР

ПРАВО НА ДОСТУП ДО ІНФОРМАЦІЇ З ПИТАНЬ МІСТОБУДУВАННЯ

СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ ЦЕНТР ГРОМАДСЬКИХ ІНІЦІАТИВ

М.В. Мазур

ПРАВО НА ДОСТУП ДО ІНФОРМАЦІЇ З ПИТАНЬ МІСТОБУДУВАННЯ

ЛУГАНСЬК
2010

УДК 342.732:351.778.511(477)
ББК 67.99(4Укр) 300
М 14

Рекомендовано вченою радою Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка (протокол № 8 від 26 березня 2010 року)

ISBN 978-611-509-062-6

Мазур М. В.
М-14 Право на доступ до інформації з питань містобудування: практичний посібник / Східноукраїнський центр громадських ініціатив. – Луганськ: СПД Рєзнік, 2010. – 80 с.

У посібнику розглянуто законодавчі та практичні аспекти реалізації права на інформацію щодо забудови територій у населених пунктах.

Розрахований на широке коло читачів, яких цікавлять практичні аспекти захисту права на інформацію щодо забудови територій у населених пунктах: представників громадських організацій, членів органів самоорганізації населення та об’єднань співвласників багатоквартирних будинків, працівників ЗМІ та представників інших форм об’єднань громадян, а також на депутатів місцевих рад та посадових осіб міських і районних виконавчих комітетів.

Mazur, M. (2010). *The Right to Information on Urban Planning: Handbook*. Luhansk: East-Ukrainian Center of Civic Initiatives.

The manual explains how to implement one's right to obtain information from local government (legislative and practical issues) on construction issues within city limits. This publication will be useful for everyone who is interested in advocating for the right to obtain information from local governments on issues of urban construction. Representatives of NGOs, community-based organizations, neighborhood associations, journalists, local representatives and officials may benefit from reading this manual.

Це видання стало можливим завдяки фінансовій допомозі Національного фонду в підтримку демократії (США)

This publication has become possible thanks to financial support of National Endowment for Democracy (USA)

National Endowment for Democracy
Supporting freedom around the world

© М.В. Мазур
© Східноукраїнський центр громадських ініціатив, 2010

ЗМІСТ

Передмова 4

Розділ I. Право на інформацію: міжнародні та вітчизняні стандарти 7
Міжнародні стандарти 7
Національні стандарти 13

Розділ II. Забезпечення доступу громадськості до інформації при плануванні і забудові територій 19

Розділ III. Порядок одержання офіційних даних щодо забудови територій 24
Подання інформаційного запиту 24
Звернення громадян 30

Розділ IV. Оскарження фактів порушення права на інформацію щодо забудови територій 35
Звернення до прокуратури 36
Звернення до адміністративного суду 41

Розділ V. Окремі проблеми захисту прав громади у сфері містобудування 48
Проблема доступу до інформації, що міститься в генеральних планах міст 48
Проблеми реалізації ОСББ права на отримання прибудинкової території і на доступ до відповідної містобудівної інформації 54

Додатки 59
Додаток № 1. Типова форма інформаційного запиту та запиту щодо надання інформації 59
Додаток № 2. Типова форма повторного інформаційного запиту 60
Додаток № 3. Типова форма звернення громадян 62
Додаток № 4. Типова форма заяви до прокуратури про вчинення правопорушення 64
Додаток № 5. Типова форма заяви до прокуратури про захист прав і свобод 66
Додаток № 6. Типова форма адміністративного позову 67
Додаток № 7. Адреси органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Луганську 70

Чому ця книга виходить у світ і про що вона?

Протягом останніх років Східноукраїнський центр громадських ініціатив реалізовував низку проектів («Міський монітор», «Міський актив», «Локалізуючи демократію в Луганську» та інші), покликаних допомогти луганчанам стати справжніми господарями у своєму місті. Незважаючи на уявну простоту, поставлене завдання є непростим і тривалим у часі. Адже політичну культуру значної частини мешканців міста характеризують відсутність бажання критично аналізувати дії місцевих можновладців та громадська пасивність. Зазначену ситуацію погіршують численні факти обмеження доступу громадян до інформації, що знаходиться у розпорядженні органів місцевого самоврядування Луганська. Адже така інформація, окрім незначної частини, що становить державну таємницю, має вільно розповсюджуватись та надаватись на вимогу мешканців територіальної громади, відтак – сприяти кращому розумінню луганчанами стану справ у своєму місті та стимулювати їх до подальших дій.

На жаль, Луганськ є одним із тих українських міст, у яких ситуація із доступом до інформації є однією із найгірших. Свідченням цього стала «престижна» національна антинагорода «Будяк року-2008», яка вручається раз на рік державним інституціям/органам місцевого самоврядування, що найбільше порушують права людини. Ця антинагорода була присуджена всім депутатам Луганської міської ради за порушення права луганчан на доступ до інформації, адже обранці луганської громади системно ігнорують звернення від своїх виборців, чиновники виконкому часто відповідають на звернення громадян із запізненням та не по суті звернень; частина інформації, якою розпоряджається міська рада, є незаконно та свідомо прихованою від громади. Особливо складною є справа із доступом до інформації з проблем землекористування. Земля міста є одним із найцінніших ресурсів міської громади. Водночас можливість органів місцевого самоврядування розпоряджатися цим ресурсом непрозоро та із порушенням норм законодавства є поживним ґрунтом для численних зловживань та корупції. Міська рада в ході сесій приймає земельні питання списком, як правило, без належного обговорення і навіть без проголошення назви питання, що розглядається. Порядок денний міської ради недоступний для громадськості. «Жирні» та проблемні земельні питання часто вносяться до нього безпосередньо перед сесією міської ради для того, аби зменшити зацікавленим

сторонам можливість підготуватися до їх розгляду. Рішення міської ради, у тому числі із земельних питань, відсутні на сайті міської ради; зацікавлені громадяни не мають можливості одержати їх за запитом. Засідання профільних комісій із земельних питань та містобудування є фактично закритими для громадськості. Міська рада не інформує громаду ані про час, ані про місце проведення таких засідань. Приміщення, у яких відбуваються такі засідання, часто занадто малі для участі у них зацікавленої громадськості та ретельно охороняються працівниками міськвиконкому від «небажаних» відвідувачів від громади. Лише за рік до місцевих виборів у декого із місцевих обранців почали виникати сумніви у правильності зазначених процедур та практик, проте без активних дій самих луганчан змінити протизаконну практику неможливо.

Саме для того, аби допомогти активним представникам територіальної громади Луганська реалізувати конституційне право на доступ до інформації, і виходить у світ це видання. Випускаючи цю книжку, ми прагнемо полегшити зацікавленим громадянам можливість розібратися у великій кількості законів та підзаконних актів, що регулюють питання доступу до інформації щодо землекористування та забудови територій. Проте книга є не лише збірником теоретичних положень, але і містить опис і зразки правових інструментів, якими громадські активісти зможуть скористатися у своїй роботі. У книжці наводяться цікаві приклади із практики застосування вітчизняного законодавства у сфері доступу до інформації та землекористування. Значна частина цих прикладів була зібрана в практичній діяльності Східноукраїнського центру громадських ініціатив.

Щиро сподіваємось, що, допомігши луганчанам зламати протизаконну практику приховування інформації Луганською міською радою, разом ми зробимо суттєвий крок до встановлення громадського контролю над діяльністю цього виборного органу, над розподілом земельних та фінансових ресурсів міста.

Отже, в першому розділі цієї книги зацікавлений читач зможе прочитати про міжнародні та вітчизняні стандарти права на інформацію. У розділі коротко викладено ключові моменти відповідних законодавчих актів та перелічені принципи, на яких мають базуватись інформаційні відносини в Україні. Другий розділ присвячений законодавчим можливостям участі зацікавленої громадськості у вирішенні питань планування та забудови населеного пункту. Інформація розділу базується переважно на ЗУ «Про планування та забудову територій» та описує процедурні моменти

громадських обговорень містобудівних документів, наявність яких є обов'язковою для кожного населеного пункту: Концепції соціально-економічного розвитку, Генерального плану, місцевих правил забудови тощо. Третій розділ роз'яснює порядок одержання офіційних даних щодо забудови територій через використання механізмів офіційного звернення та інформаційного запиту. Оскільки органи місцевого самоврядування часто ігнорують звернення від громадян, автором видання було вирішено четвертий розділ присвятити висвітленню питань порядку оскарження фактів порушення права на інформацію щодо забудови територій. Додатки видання містять типові форми інформаційних запитів та звернень до органів місцевого самоврядування, а також пропонують орієнтовний формат документів для оскарження незаконних відмов у наданні інформації у прокуратурі та в судовому порядку. Останній додаток містить актуальні контактні дані органів державної влади та місцевого самоврядування м. Луганська.

Від імені Східноукраїнського центру громадських ініціатив щиро дякуємо автору видання, кандидату юридичних наук, заступнику голови Луганської правової фундації Миколі Мазуру за створення цього видання та реалізацію ідеї Центру із випуску у світ цієї книги.

Володимир Щербаченко,
керівник проекту «Локалізуючи демократію в Луганську»,
Юлія Ращупкіна,
голова Східноукраїнського центру громадських ініціатив

РОЗДІЛ І. ПРАВО НА ІНФОРМАЦІЮ: МІЖНАРОДНІ ТА ВІТЧИЗНЯНІ СТАНДАРТИ

Доступ до інформації – це передумова існування будь-якого демократичного суспільства. Якщо ті, хто править народом, не інформують його про свою діяльність, то суспільство втрачає реальний контроль над владою. Це сприяє розквіту корупції та зловживанням з боку влади всупереч інтересам народу.

Міжнародні договори України та вітчизняне законодавство гарантують право особи на доступ до інформації, у тому числі про будівництво. Проте, не дивлячись на це, органи державної влади та органи місцевого самоврядування в Україні нерідко продовжують здійснювати свої функції в таємниці від народу.

Міжнародні стандарти

Важливо знати!

Згідно з **Конституцією України** та **Законом України «Про** міжнародні **договори України»** від 29 червня 2004 року, чинні міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства України й застосовуються в порядку, передбаченому для норм національного законодавства (ст. 9 Конституції України, ч. 1 ст. 19 Закону). При цьому якщо міжнародним договором України, який набрав чинності в установленому порядку, встановлено інші правила, ніж ті, що передбачені у відповідному акті законодавства України, то застосовуються правила міжнародного договору (ч. 2 ст. 19 Закону). Крім того, у статті 15 названого Закону передбачено, що чинні міжнародні договори України підлягають сумлінному дотриманню Україною відповідно до норм міжнародного права. Обов'язок забезпечувати дотримання і виконання зобов'язань, взятих за міжнародними договорами України, стежити за здійсненням прав, які випливають з таких договорів для України, покладається на Міністерства та інші центральні органи виконавчої влади, Раду міністрів Автономної Республіки Крим, інші органи державної влади, до відання яких віднесені питання, що регулюються міжнародними договорами України (ст. 16 Закону України «Про міжнародні договори України»).

Крім того, виходячи з положень статті 17 **Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини»**, джерелом права в

Україні є також практика Європейського суду з прав людини.

Це означає, що норми міжнародного права в правовій системі Україні доповнюють національне законодавство та у випадку колізії мають пріоритетне значення порівняно з ним. Отже, якщо закони або інші нормативно-правові акти України не містять певних гарантій права на доступ до інформації або обмежують їх всупереч положенням міжнародних договорів, то в даному випадку підлягають застосуванню норми міжнародного права. Поряд з нормами міжнародних договорів органи державної влади та органи місцевого самоврядування повинні застосовувати також прецеденти Європейського суду з прав людини, у тому числі з питань доступу до інформації.

Право шукати та отримувати інформацію закріплене в багатьох міжнародних документах. Глобальний стандарт цього права встановлено у статті 19 **Загальної декларації прав людини** (*«Кожна людина має право на свободу переконань і на вільне їх виявлення; це право включає свободу безперешкодно дотримуватися своїх переконань та свободу шукати, одержувати і поширювати інформацію та ідеї будь-якими засобами і незалежно від державних кордонів»*) і в частині 2 статті 19 **Міжнародного пакту про громадянські та політичні права** (*«Кожна людина має право на вільне вираження свого погляду; це право включає свободу шукати, одержувати і поширювати будь-яку інформацію та ідеї, незалежно від державних кордонів, усно, письмово чи за допомогою друку або художніх форм вираження чи іншими способами на свій вибір»*). Указане право може бути обмеженим тільки на підставі закону у випадках, коли це необхідно: a) для поваги прав і репутації інших осіб і b) для охорони державної безпеки, громадського порядку, здоров'я чи моральності населення (ч. 3 ст. 19 **Міжнародного пакту про громадянські та політичні права**).

Як зазначив Спеціальний доповідач з питань заохочення та захисту свободи думки, а також права на вільне їх вираження Комісії з прав людини ООН у доповіді E/CN.4/1998/40, право шукати та одержувати інформацію покладає на державу позитивний обов’язок забезпечити доступ до інформації, зокрема право на ознайомлення з офіційними документами та їх копіюванням[1].

[1] Див: Нестеренко О. Конституційно-правове регулювання права на доступ до інформації [Електронний ресурс] / Нестеренко О. // Юстініан. – Режим доступу : http://www.justinian.com.ua/article.php?id=2902.

Європейські стандарти права на доступ до інформації ґрунтуються перш за все на положеннях статті 10 **Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод**, у частині першій якої зазначено: *«Кожен має право на свободу вираження поглядів. Це право включає свободу дотримуватися своїх поглядів, одержувати і передавати інформацію та ідеї без втручання органів державної влади і незалежно від кордонів».* У багатьох рішеннях, які стосуються цієї норми, Європейський суд з прав людини підкреслював, що право на свободу вираження поглядів означає не лише специфічне завдання преси висвітлювати певну інформацію чи погляди, але й право громадськості отримувати інформацію[2]. Наприклад, у нещодавному рішенні по справі **«Társaság a Szabadságjogokért v. Hungary»** Європейський суд з прав людини прийшов до висновку, що неурядові організації мають такі ж гарантії права на доступ до інформації, як і преса. Зокрема, Суд зазначив: *«З точки зору інтересів, захищених статтею 10 [Конвенції], закон не може дозволяти довільні обмеження, що можуть стати формою непрямої цензури, за якої органи влади створюватимуть труднощі для збору інформації… Призначення преси включає створення платформи для публічних дебатів. Проте реалізація цієї функції не обмежена засобами масової інформації чи професійними журналістами. У цій справі підготовка платформи для публічного обговорення здійснювалася неурядовою організацією. Отже, можна сказати, що мета діяльності заявника [який є неурядовою організацією] – бути невід'ємним елементом поінформованих публічних дебатів. Суд неодноразово визнавав важливий внесок громадянського суспільства в обговорення публічних справ (див., наприклад, Steel and Morris v. the United Kingdom…). Заявник є об'єднанням, залученим до правозахисного процесу з різноманітними цілями, включаючи захист свободи інформації. Тому він, як і преса, може розглядатися як «сторожовий собака» суспільства… За цих обставин, Суд приходить до висновку, що ця діяльність знаходиться під таким же захистом Конвенції, як і преса»*[3].

---

[2] Див., наприклад: Observer and Guardian v. the United Kingdom judgment of 26 November 1991 (para. 59) [Electronic Source] / European Court of Human Rights // European Court of Human Rights Portal. – Mode of Access : http://cmiskp.echr.coe.int/tkp197/view.asp?action=html&documentId=695582&portal=hbkm&source=externalbydocnumber&table=F69A27FD8FB86142BF01C1166DEA398649.

[3] Társaság a Szabadságjogokért v. Hungary (para. 27) [Electronic Source] / European Court of Human Rights // European Court of Human Rights Portal. – Mode of Access : http://cmiskp.echr.coe.int/tkp197/view.asp?action=html&documentId=849278&portal=hbkm&source=externalbydocnumber&table=F69A27FD8FB86142BF01C1166DEA398649.

Відповідно до ч. 2 статті 10 названої Конвенції, здійснення права на свободу вираження поглядів (у тому числі права одержувати інформацію), оскільки воно пов'язане з обов'язками і відповідальністю, може підлягати таким формальностям, умовам, обмеженням або санкціям, що *«встановлені законом і є необхідними в демократичному суспільстві в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадської безпеки, для запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я чи моралі, для захисту репутації чи прав інших осіб, для запобігання розголошенню конфіденційної інформації або для підтримання авторитету і безсторонності суду»*.

Важливо знати!

Стаття 30 **Загальної декларації прав людини** встановлює правило, відповідно до якого *«ніщо у цій Декларації не може бути витлумачено як надання будь-якій державі, групі осіб або окремим особам права займатися будь-якою діяльністю або вчиняти дії, спрямовані на знищення прав і свобод, викладених у цій Декларації».*

Стаття 5 **Міжнародного пакту про громадянські та політичні права** встановлює:

«1. Ніщо в цьому Пакті не може тлумачитись як таке, що означає, що якась держава, якась група чи якась особа має право займатися будь-якою діяльністю або чинити будь-які дії, спрямовані на знищення яких-небудь прав чи свобод, визнаних у цьому Пакті, або на обмеження їх у більшій мірі, ніж передбачається в цьому Пакті.

2. Ніяке обмеження чи приниження будь-яких основних прав людини, визнаних або існуючих в якій-небудь державі-учасниці цього Пакту на підставі закону, конвенцій, правил чи звичаїв, не допускається під тим приводом, що в цьому Пакті не визнаються такі права або що в ньому вони визнаються в меншому обсязі».

Відповідно до статті 53 **Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод**, яка має назву «Гарантія визнаних прав людини», «*ніщо в цій Конвенції не може тлумачитись як таке, що обмежує чи уневажнює будь-які права людини та основоположні свободи, які можуть бути визнані на підставі законів будь-якої Високої Договірної Сторони чи будь-якою іншою угодою, стороною якої вона є».*

Це означає, що названі міжнародні договори гарантують мінімальні стандарти прав людини, у тому числі права на доступ до інформації. Отже, якщо національне законодавство встановлює певні гарантії прав людини, то

його не можна обмежити лише на тій підставі, що міжнародні договори таких гарантій не встановлюють. Водночас, правові підстави будь-якого обмеження прав людини повинні бути обов'язково передбачені національним законом з дотриманням мінімального рівня гарантій, визначеного в міжнародному праві.

Більш детально позицію Ради Європи з питань забезпечення права на доступ до інформації викладено в **Рекомендації Rec (2002) 2 «Про доступ до офіційних документів»**, ухваленій Комітетом міністрів 21 лютого 2002 року на 784-му засіданні заступників міністрів.

У Рекомендації зокрема йдеться про те, що в плюралістичному й демократичному суспільстві відкритість органів державної влади та їх готовність надавати інформацію з питань, які становлять суспільний інтерес, є виключно важливою, оскільки широкий доступ до офіційних документів на основі рівноправності та відповідно до чітких правил:

- дає громадянам можливість виробити адекватне бачення та сформувати критичні погляди щодо стану суспільства, у якому вони живуть, та щодо органів влади, які ними керують, заохочуючи тим самим громадян до поінформованої участі в питаннях, що є предметом загального інтересу;
- сприяє більшій дієвості та ефективності адміністративних органів і допомагає підтримувати їх цілісність, усуваючи ризик корупції;
- є чинником, що підтверджує легітимність органів управління як державних служб і посилює довіру громадськості до органів державної влади.

Отже, відповідно положень Рекомендації, держави-члени Ради Європи повинні гарантувати кожній особі після здійснення нею запиту право доступу до офіційних документів[4], які є в розпорядженні органів державної влади[5]. При цьому особа, яка звертається із запитом по офіційний документ, *не повинна*

[4] Під поняттям «офіційні документи» в Рекомендації розуміється будь-яка інформація, що зафіксована в будь-якому вигляді, розроблена або отримана органами державної влади і пов'язана з будь-якою державною чи адміністративною функцією, за винятком документів, що перебувають на стадії підготовки.

[5] Під поняттям «органи державної влади» в Рекомендації розуміється: 1) уряд та адміністрація на національному, регіональному або місцевому рівні; 2) фізична або юридична особа, яка виконує функції урядовця або наділена адміністративними повноваженнями відповідно до національного законодавства.

пояснювати причини, через які вона бажає отримати доступ до офіційного документа, а формальності під час здійснення запиту мають бути зведені до мінімуму. Запит про доступ до офіційного документа має бути розглянутий *будь-яким органом державної влади, в розпорядженні якого перебуває цей документ*. Якщо орган державної влади не має у своєму розпорядженні запитуваного офіційного документа, він повинен, наскільки це видається можливим, вказати особі, що робить запит, на компетентний орган державної влади. Кожен запит про доступ до офіційного документа має бути розглянутий у короткий термін. Рішення має бути ухвалене, повідомлене та виконане впродовж визначеного строку, який може бути встановлений заздалегідь.

Обмеження права на доступ до офіційних документів мають бути:

1) чітко визначеними в законодавстві;
2) необхідними в демократичному суспільстві;
3) пропорційними легітимній меті[6]:
   - ✓ забезпечення національної безпеки, оборони та міжнародних зв'язків;
   - ✓ охорона громадського порядку;
   - ✓ запобігання, розшук та розслідування кримінальної діяльності;
   - ✓ захист приватного життя та інших законних приватних інтересів;
   - ✓ забезпечення комерційних та інших економічних інтересів, як приватних, так і державних;
   - ✓ забезпечення рівності сторін у судовому провадженні;
   - ✓ охорона природи;
   - ✓ належне здійснення інспекцій, контролю й нагляду з боку органів державної влади;
   - ✓ забезпечення державної економічної, монетарної та обмінної політики;
   - ✓ забезпечення конфіденційності обговорень усередині органу державної влади або ж між кількома органами

[6] Пропорційність легітимній меті означає, що застосовані обмеження права на доступ до інформації не повинні явно перевищувати кількісно або якісно заходи, необхідні і достатні для забезпечення певної легітимної мети. Разом із тим, Рекомендація не виключає можливості відмови у доступі до інформації, якщо оприлюднення вміщеної в офіційному документі інформації призводить або може призвести до порушення легітимної мети, незважаючи на переважаючий інтерес громадськості в такому оприлюдненні.

державної влади під час внутрішнього процесу підготовки документа.

До того ж, у запиті про доступ до офіційного документа може бути відмовлено, якщо такий запит є вочевидь безглуздим. Орган державної влади також не зобов'язаний виконувати запит, якщо йдеться про документ, який не може бути визначений, хоча він повинен, наскільки це видається можливим, допомогти особі, що робить запит, визначити запитуваний документ. У будь-якому разі, орган державної влади, який відмовляє у доступі до офіційного документа в повному обсязі або до його частини, має навести причини відмови.

Важливо знати!

Міжнародне право включає норми обов’язкового права, що, як правило, містяться в міжнародних договорах, покладають конкретні зобов’язання на договірні держави та повинні *«добросовісно виконуватись»* (ст. 26 **Віденської конвенції про право міжнародних договорів**), а також норми м’якого права, які містяться головним чином у резолюціях і рекомендаціях міжнародних організацій і носять рекомендаційний характер. Маючи необов’язковий характер, норми м’якого права доповнюють договірне регулювання міжнародних відносин і стають орієнтиром подальшого розвитку як міжнародного, так і національного права.

Це означає, що Рекомендація Rec (2002) 2 «Про доступ до офіційних документів» не має обов’язкового характеру, але може враховуватися суб’єктами правових відносин як документ, що визначає контекст, у якому мають тлумачитись відповідні міжнародні договори. Хоча ця рекомендація містить норми м’якого міжнародного права, однак вона має важливе значення для правильного розуміння владними структурами та громадськістю суті права на доступ до офіційної інформації, обов’язковість якого випливає з положень згаданих вище міжнародних договорів.

Національні стандарти

У найбільш загальному вигляді право доступу до інформації в Україні врегульовано **Конституцією України**. Стаття 34 Основного Закону передбачає, що *«кожен має право вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію усно, письмово або в інший спосіб — на свій вибір»*. Здійснення цього права може бути

обмежене *«законом в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадського порядку з метою запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я населення, для захисту репутації або прав інших людей, для запобігання розголошенню інформації, одержаної конфіденційно, або для підтримання авторитету і неупередженості правосуддя».* Деякі вчені відзначають недосконалість цієї норми Основного Закону, у якій, на відміну від Загальної декларації прав людини, Міжнародного пакту про громадянські та політичні права та Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, не вживається слово «одержувати». Отже, виходячи з буквального сенсу статті 34 Конституції України, вона гарантує тільки право «вільно збирати інформацію», що не є ідентичним праву «вільно одержувати інформацію». Проте, на нашу думку, це не є суттєвою прогалиною, оскільки право *одержувати* інформацію випливає з положень Загальної декларації прав людини, Міжнародного пакту про громадянські та політичні права, Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також деяких законів України. Крім того, Конституція України забезпечує можливість отримання інформації, що знаходиться в розпорядженні органів державної влади та місцевого самоврядування, через право на звернення, яке гарантується статтею 40 Конституції: *«Усі мають право направляти індивідуальні чи колективні письмові звернення або особисто звертатися до органів державної влади, органів місцевого самоврядування та посадових і службових осіб цих органів, що зобов'язані розглянути звернення і дати обґрунтовану відповідь у встановлений законом строк»*.

Право фізичної особи вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію закріплене також статтею 302 **Цивільного кодексу України**.

Закон України «Про інформацію» № 2657-XII від 2 жовтня 1992 року визначає, що основними принципами інформаційних відносин є:

- ✓ гарантованість права на інформацію;
- ✓ відкритість, доступність інформації та свобода її обміну;
- ✓ об'єктивність, вірогідність інформації;
- ✓ повнота і точність інформації;
- ✓ законність одержання, використання, поширення та зберігання інформації.

Відповідно до **статті 9** названого Закону *«всі громадяни України, юридичні особи і державні органи мають право на*

інформацію, що передбачає можливість вільного одержання, використання, поширення та зберігання відомостей, необхідних їм для реалізації ними своїх прав, свобод і законних інтересів, здійснення завдань і функцій». У той же час реалізація права на інформацію громадянами, юридичними особами і державою не повинна порушувати громадські, політичні, економічні, соціальні, духовні, екологічні та інші права, свободи і законні інтереси інших громадян, права та інтереси юридичних осіб.

Праву на інформацію відповідає обов'язок органів державної влади, а також органів місцевого і регіонального самоврядування інформувати про свою діяльність та прийняті рішення (**ст. 10** Закону). Інформація цих органів доводиться до відома зацікавлених осіб шляхом:

- ✓ опублікування її в офіційних друкованих виданнях або поширення інформаційними службами відповідних державних органів і організацій;
- ✓ опублікування її в друкованих засобах масової інформації або публічного оголошення через аудіо та аудіовізуальні засоби масової інформації;
- ✓ безпосереднього доведення її до зацікавлених осіб (усно, письмово чи іншими способами);
- ✓ надання можливості ознайомлення з архівними матеріалами;
- ✓ оголошення її під час публічних виступів посадових осіб.

Важливо знати!

Відповідно до статті 28 **Закону України «Про інформацію»** за режимом доступу інформація поділяється на відкриту інформацію та інформацію з обмеженим доступом. Режим доступу до інформації — це передбачений правовими нормами порядок одержання, використання, поширення і зберігання інформації.

Обмеження права на одержання відкритої інформації забороняється законом.

Інформація з обмеженим доступом за своїм правовим режимом поділяється на конфіденційну і таємну.

Конфіденційна інформація — це відомості, які знаходяться у володінні, користуванні або розпорядженні окремих фізичних чи юридичних осіб і поширюються за їх бажанням відповідно до передбачених ними умов. Статус конфіденційної (з грифом «Для службового користування») може бути надано інформації, що є власністю держави і знаходиться в користуванні органів

державної влади чи органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій усіх форм власності з метою її збереження.

Порядок надання певній інформації грифу «Для службового користування» визначається **Інструкцією про порядок обліку, зберігання і використання документів, справ, видань та інших матеріальних носіїв інформації, які містять конфіденційну інформацію, що є власністю держави, затвердженою постановою Кабінету Міністрів України № 1893 від 27 листопада 1998 р.**

До таємної інформації належить інформація, що містить відомості, які становлять державну та іншу передбачену законом таємницю, розголошення якої завдає шкоди особі, суспільству і державі.

Режим доступу до таємної інформації регулюється **Законом України «Про державну таємницю» № 3855-XII від 21 січня 1994 року, Постановою Кабінету Міністрів України № 1561-12 від 2 жовтня 2003 року «Про порядок організації та забезпечення режиму секретності в органах державної влади, органах місцевого самоврядування, на підприємствах, в установах і організаціях» та іншими нормативно-правовими актами**. **Перелік відомостей, які становлять державну таємницю і охороняються державою, міститься у Зводі відомостей, що становлять державну таємницю (затверджений Наказом Служби безпеки України № 440 від 12 серпня 2005 року).**

Проте інформація щодо будівництва в населених пунктах за загальним правилом не може бути віднесена до інформації з обмеженим доступом. Тому відмова компетентного органу надати інформацію щодо будівництва на підставі того, що вона є конфіденційною або таємною, як правило, є незаконною.

Закон України «Про звернення громадян» № 393/96-ВР від 2 жовтня 1996 року регулює питання практичної реалізації громадянами України наданого їм Конституцією України права вносити в органи державної влади, об'єднання громадян відповідно до їх статуту пропозиції про поліпшення їх діяльності, викривати недоліки в роботі, оскаржувати дії посадових осіб, державних і громадських органів. Цей Закон забезпечує громадянам України можливості для участі в управлінні державними і громадськими справами, для впливу на поліпшення роботи органів державної влади і місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності, для відстоювання своїх прав і

законних інтересів та відновлення їх у разі порушення (преамбула Закону).

Крім названих законодавчих актів, які встановлюють загальні правила у сфері інформаційних правовідносин, існує низка спеціальних законів, які закріплюють право на доступ до інформації щодо статусу земельних ділянок і будівництва в населених пунктах.

Так, відповідно до статей 193 і 194 **Земельного кодексу України** *для забезпечення необхідною інформацією* органів державної влади та органів місцевого самоврядування, зацікавлених підприємств, установ, організацій і *громадян*, а також з метою регулювання земельних відносин, раціонального використання та охорони земель, визначення розміру плати за землю і цінності земель у складі природних ресурсів, контролю за використанням і охороною земель, економічного та екологічного обґрунтування бізнес-планів та проектів землеустрою, ведеться державний земельний кадастр[7].

Стаття 5 **Закону України «Про основи містобудування»** № 2780-XII від 16 листопада 1992 року передбачає, що при здійсненні містобудівної діяльності має бути забезпечене *«інформування через засоби масової інформації громадян про плани перспективного розвитку територій і населених пунктів, розміщення важливих містобудівних об'єктів»*. При цьому особи, винні в наданні інформації, що не відповідає дійсності, про умови проектування і будівництва чи у необґрунтованій відмові надати таку інформацію, як зазначено в статті 25 даного Закону, несуть відповідальність, передбачену чинним законодавством.

Згідно із положеннями статті 4 **Закону України «Про будівельні норми»** № 1704-VI від 5 листопада 2009 року, одними із базових принципів державної політики у сфері нормування в будівництві є відкритість, прозорість і демократичність процедури розроблення, погодження та затвердження будівельних норм, а також доступність інформації про чинні будівельні норми.

Стаття 25 **Закону України «Про архітектурну діяльність»** № 687-XIV від 20 травня 1999 року надає громадянам та громадським організаціям, які не беруть безпосередньої участі у створенні об'єктів архітектури, право *«одержувати в органах влади інформацію щодо*

---

[7] Державний земельний кадастр – це єдина державна система земельно-кадастрових робіт, яка встановлює процедуру визнання факту виникнення або припинення права власності й права користування земельними ділянками та містить сукупність відомостей і документів про місце розташування та правовий режим цих ділянок, їх оцінку, класифікацію земель, кількісну та якісну характеристику, розподіл серед власників землі та землекористувачів.

підготовки і прийняття рішень з планування, забудови та реконструкції населених пунктів, окремих територій і конкретних об'єктів архітектури, додержання при цьому вимог законодавства про збереження пам'яток історії та культури, довкілля».

РОЗДІЛ ІІ. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОСТУПУ ГРОМАДСЬКОСТІ ДО ІНФОРМАЦІЇ ПРИ ПЛАНУВАННІ І ЗАБУДОВІ ТЕРИТОРІЙ

У демократичній правовій державі органи влади повинні регулярно доводити до відома громадськості актуальну інформацію, яка стосується їх діяльності чи інших суспільно значимих питань, реалізуючи пасивне право людей на інформацію. Чинне законодавство України зобов'язує органи державної влади та органи місцевого самоврядування робити це, у тому числі у сфері забудови територій та архітектурної діяльності.

Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо сприяння будівництву» № 509-VI від 16 вересня 2008 року було доповнено **Закон України «Про планування і забудову територій»** розділом IV-1, що визначає порядок врахування громадських і приватних інтересів при плануванні і забудові територій, складовою частиною якого є доведення до громадськості відповідної інформації.

Відповідно до статті 30-2 Закону України «Про планування і забудову територій» громадському обговоренню підлягають розроблені та погоджені в установленому законодавством порядку проекти місцевих правил забудови та проекти містобудівної документації, які пройшли в установленому законодавством порядку державну експертизу, а саме:

- ✓ проекти схем планування територій адміністративно-територіальних одиниць, їх окремих частин;
- ✓ проекти генеральних планів населених пунктів;
- ✓ проекти детальних планів територій;
- ✓ проекти забудови територій;
- ✓ проекти містобудівного обґрунтування розміщення об'єктів містобудування.

Важливо знати!

У разі розроблення генеральних планів населених пунктів у дві стадії, громадському обговоренню підлягають окремо проект концепції розвитку населеного пункту та безпосередньо проект генерального плану населеного пункту.

Громадське обговорення проектів містобудівної документації, місцевих правил забудови проводиться один раз.

> Проектування і будівництво окремих будівель і споруд, не передбачених чинним генеральним планом (для малих і середніх населених пунктів), детальним планом території (для великих, більших і найбільших населених пунктів), не допускається і не виноситься на обговорення.

У зв’язку з цим Верховна Рада Автономної Республіки Крим або відповідні органи місцевого самоврядування при вирішенні питань планування і забудови територій зобов'язані забезпечити:

- ✓ оприлюднення прийнятих рішень щодо розроблення містобудівної документації, місцевих правил забудови з прогнозованими правовими, економічними та екологічними наслідками;
- ✓ оприлюднення розроблених та погоджених в установленому законодавством порядку проектів містобудівної документації, місцевих правил забудови і доступ громадськості до цієї інформації;
- ✓ реєстрацію, розгляд та узагальнення пропозицій (зауважень) громадськості, поданих до проектів містобудівної документації, місцевих правил забудови;
- ✓ проведення громадських слухань з обговорення проектів містобудівної документації та місцевих правил забудови;
- ✓ узгодження спірних питань між громадськістю і замовниками документації через погоджувальну комісію;
- ✓ винесення нерозв'язаних погоджувальною комісією спірних питань на розгляд відповідної ради;
- ✓ оприлюднення результатів громадського обговорення, затверджених містобудівної документації та місцевих правил забудови.

Оприлюднення прийнятих Верховною Радою Автономної Республіки Крим або відповідним органом місцевого самоврядування рішень щодо розроблення та затвердження містобудівної документації, місцевих правил забудови, результатів громадського обговорення проектів містобудівної документації та місцевих правил забудови здійснюється *у двотижневий строк з дня їх прийняття* шляхом опублікування таких рішень у засобах масової інформації, що поширюються на відповідній території, а також розміщення таких рішень на офіційних веб-сайтах цих органів (за наявності).

Крім того, вказані органи зобов’язані інформувати громадськість через місцеві засоби масової інформації (за наявності) про прогнозовані правові, економічні та екологічні наслідки

впровадження схем планування територій адміністративно-територіальних одиниць, їх окремих частин, генеральних планів населених пунктів, детальних планів територій, проектів забудови територій.

Оприлюднення проектів містобудівної документації, місцевих правил забудови здійснюється *не пізніш як у місячний строк з дня надходження* до Верховної Ради Автономної Республіки Крим або відповідного органу місцевого самоврядування розроблених та погоджених в установленому законодавством порядку таких проектів шляхом публікації повідомлень про проведення громадського обговорення проектів містобудівної документації, місцевих правил забудови та поширення їх у друкованому вигляді у формі інформаційного пакета чи брошури.

Закон встановлює чіткі вимоги щодо змісту повідомлення про громадське обговорення проектів містобудівної документації, місцевих правил забудови. Отже, таке повідомлення має містити:

- ✓ назву проектів містобудівної документації, місцевих правил забудови, їх значення для планування території та межі територій, у тому числі суміжних, на яких проживають особи, що мають право брати участь у громадських слуханнях з обговорення відповідних проектів;
- ✓ відомості про замовника та розробника, підстави розроблення;
- ✓ положення проектів містобудівної документації, місцевих правил забудови, у тому числі графічний матеріал, що відображають зміст зазначеної документації з проектними рішеннями;
- ✓ порядок, місце і строки детального ознайомлення з проектом відповідної документації;
- ✓ найменування та місцезнаходження, контактну інформацію органу, до якого слід звертатися із пропозиціями (зауваженнями);
- ✓ строк подання пропозицій (зауважень) громадськості;
- ✓ інформацію стосовно запланованих інформаційних заходів (презентації, прилюдного експонування, телевізійних програм, публічних конференцій, «круглих столів»);
- ✓ дату, час та місце проведення громадських слухань з обговорення проектів містобудівної документації, місцевих правил забудови;
- ✓ висновки державної експертизи на проект відповідної документації.

Повідомлення про громадське обговорення проектів містобудівної документації, місцевих правил забудови є підставою для подання пропозицій (зауважень) громадськості до Верховної Ради Автономної Республіки Крим або відповідного органу місцевого самоврядування. При цьому пропозиції (зауваження) громадськості можуть бути подані до початку проведення громадських слухань, а також можуть бути висловлені та внесені до протоколу під час проведення громадських слухань.

Важливо знати!

Пропозиції (зауваження) громадськості мають бути обґрунтовані, а також містити посилання на положення відповідних законодавчих та інших нормативно-правових актів, державних стандартів, норм і правил.

Дата проведення громадських слухань визначається Верховною Радою Автономної Республіки Крим або відповідним органом місцевого самоврядування у строк:

- ✓ не менше трьох і не більше п'яти місяців з дня оприлюднення повідомлення про громадське обговорення проектів схем планування територій адміністративно-територіальних одиниць, їх окремих частин, генеральних планів населених пунктів, детальних планів територій, місцевих правил забудови;
- ✓ не менше двох і не більше чотирьох місяців з дня оприлюднення повідомлення про громадське обговорення проектів забудови територій;
- ✓ не менше одного і не більше трьох місяців з дня оприлюднення повідомлення про громадське обговорення проекту містобудівного обґрунтування розміщення об'єкта містобудування.

Місце та час проведення громадських слухань визначаються залежно від виду документації, що виноситься на обговорення, з урахуванням можливості забезпечення присутності всіх імовірних учасників.

Учасниками громадських слухань можуть бути:

- ✓ повнолітні фізичні особи, які проживають на території, щодо якої розробляється документація, або на суміжній з нею, що визначається відповідним органом місцевого самоврядування, відповідальним за проведення громадських слухань;

- ✓ юридичні особи, приміщення яких розташовані на території, щодо якої розробляється документація, в особі їх повноважних представників;
- ✓ власники та користувачі земельних ділянок, розташованих на території, щодо якої розробляється документація, та на суміжній з нею, що визначається відповідним органом місцевого самоврядування, відповідальним за проведення громадських слухань;
- ✓ представники громадських організацій, органів самоорганізації населення, діяльність яких поширюється на відповідну територію;
- ✓ замовники та розробники документації;
- ✓ посадові особи Верховної Ради Автономної Республіки Крим або відповідного органу місцевого самоврядування;
- ✓ народні депутати України, депутати відповідних рад.

У разі потреби за результатами громадського обговорення вносяться необхідні зміни до документації та проводиться її повторна державна експертиза, а Верховна Рада Автономної Республіки Крим або відповідний орган місцевого самоврядування приймає відповідне рішення щодо затвердження містобудівної документації. Сторона, не згідна з рішенням органу місцевого самоврядування, може оскаржити його в судовому порядку.

Важливо знати!

Закон забороняє затвердження проектів містобудівної документації, місцевих правил забудови без їх громадського обговорення. Матеріали громадського обговорення є невід'ємною складовою містобудівної документації, місцевих правил забудови[8].

[8] Відповідно до п. 3 прикінцевих положень Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо сприяння будівництву» від 16 вересня 2008 року, який набрав чинності 14 жовтня 2008 року, прийняті і не виконані до введення в дію цього Закону рішення відповідних органів виконавчої влади або органів місцевого самоврядування про погодження місця розташування об'єкта або про надання дозволу на розроблення проекту відведення земельної ділянки зберігають чинність до 14 жовтня 2010 року.

РОЗДІЛ III. ПОРЯДОК ОДЕРЖАННЯ ОФІЦІЙНИХ ДАНИХ ЩОДО ЗАБУДОВИ ТЕРИТОРІЙ

Встановлення законом обов'язку компетентних органів надавати громадськості інформацію щодо планування та забудови територій та залучати її до обговорення проектів будівельної документації створило важливі гарантії реалізації прав громадян у цій сфері. Проте пасивне право на інформацію щодо забудови територій (право отримувати інформацію, яку за власною ініціативою поширюють органи влади) не виключає права громадян звертатися до відповідних органів державної влади чи органів місцевого самоврядування з вимогою надати певні офіційні дані, що є суттю активного права на інформацію.

Подання інформаційного запиту

Механізм реалізації активного права на інформацію, який передбачено **Законом України «Про інформацію»,** включає право громадян подати:

- ✓ інформаційний запит щодо доступу до офіційних документів;
- ✓ запит щодо надання письмової або усної інформації.

Цей механізм слід застосовувати і в тих випадках, коли мова йде про інформацію щодо забудови територій.

Важливо знати!

Право подавати інформаційні запити з питань планування та забудови територій, що виникає з положень **Закону України «Про інформацію»**, не слід плутати з правом фізичних і юридичних осіб одержувати від органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування інформацію про переважні й допустимі види забудови та інше використання земельних ділянок, єдині умови та обмеження забудови земельної ділянки, а також з правом на одержання вихідних даних для проектування об'єкта містобудування, передбачених статтями 24, 26, 27 Закону України **«Про планування і забудову територій»**. Так, згідно з ч. 4 ст. 24 цього Закону, орган місцевого самоврядування у двотижневий строк з дня реєстрації заяви (клопотання) щодо намірів забудови земельної

ділянки надає заявнику містобудівні умови і обмеження забудови земельної ділянки, встановлені місцевими правилами забудови населеного пункту. Стаття 26 Закону зобов'язує суб'єктів містобудування дотримуватися регіональних та місцевих правил забудови. У зв'язку з цим Закон наділяє фізичних та юридичних осіб правом одержувати від органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування інформацію про переважні і допустимі види забудови та інше використання земельних ділянок, єдині умови і обмеження забудови земельної ділянки, яка надається без згоди власника або користувача цієї земельної ділянки в строк, що встановлюється місцевими правилами забудови, але не більше двох календарних тижнів. Відповідно до статті 27 Закону, фізична чи юридична особа, яка подала заяву (клопотання) про намір забудови на земельній ділянці, що перебуває у її власності або користуванні, має право на одержання вихідних даних для проектування об'єкта містобудування.

Таким чином, статті 24, 26, 27 Закону України «Про планування і забудову територій» визначають випадки отримання інформації лише суб'єктами містобудування, тоді як особи, котрі не мають наміру забудови на земельній ділянці, але бажають отримати певну інформацію щодо забудови в інших цілях, можуть звертатися на підставі Закону України «Про інформацію».

Під інформаційним запитом щодо доступу до офіційних документів у Законі України «Про інформацію» розуміється звернення з вимогою про надання можливості ознайомлення з офіційними документами. Запит подається у письмовій формі та може бути індивідуальним або колективним. Якщо запит подає громадянин, то він може вимагати надання будь-якого офіційного документа, незалежно від того, стосується цей документ його особисто чи ні, крім випадків обмеження доступу, передбачених названим Законом.

Під запитом щодо надання письмової або усної інформації у Законі розуміється звернення з вимогою надати письмову або усну інформацію про діяльність органів законодавчої, виконавчої та судової влади України, їх посадових осіб з окремих питань. Такий запит можуть подати громадяни України, державні органи, організації і об'єднання громадян. Органи законодавчої, виконавчої та судової влади України, їх посадові особи, які отримали запит, зобов'язані надавати інформацію, що стосується їх діяльності, письмово, усно, по

телефону чи використовуючи публічні виступи своїх посадових осіб (як правило, у залежності від форми запиту).

Важливо знати!

Як засвідчує практика подання інформаційних запитів, *деякі* органи місцевого самоврядування, проявляючи надмірний формалізм і виходячи з буквального тлумачення статті 32 **Закону України «Про інформацію»**, відмовляють в їх задоволенні на тій підставі, що названий Закон дозволяє подавати запити «лише» до «державних органів» (ч. 2 ст. 32), «органів законодавчої, виконавчої та судової влади України» (ч. 3, 4, 6 ст. 32).

Для того, щоб запобігти цьому, у мотивувальній частині інформаційного запиту можна вказати, що статті 34 і 40 **Конституції України** гарантують право вільно збирати інформацію та право звертатися до органів державної влади, органів місцевого самоврядування та посадових і службових осіб цих органів, а згідно з п. 11 ст. 59 **Закону України «Про місцеве самоврядування»** на вимогу громадян їм може бути видана копія актів органів та посадових осіб місцевого самоврядування.

Крім того, для отримання відповідної інформації від органів місцевого самоврядування до них можна звернутися в порядку, визначеному **Законом України «Про звернення громадян»** (див. нижче).

Для отримання інформації щодо забудови територій доцільно направляти письмовий запит до органу державної влади чи органу місцевого самоврядування, у розпорядженні якого може бути необхідна інформація[9]. Такий запит складається у довільній формі, проте він мусить мати декілька обов’язкових реквізитів:

1) прізвище, ім'я та по батькові запитувача;

2) документ, письмова або усна інформація, що його цікавить;

3) адреса, за якою він бажає одержати відповідь.

Слід зазначити, що, не дивлячись на положення статті 9 Закону України «Про інформацію», яка гарантує всім громадянам України, юридичним особам і державним органам право на інформацію, стаття 32 цього Закону серед обов’язкових реквізитів запиту називає «прізвище, ім’я та по батькові запитувача» і не указує «найменування

[9] У більшості випадків достатньо звернутися до відповідної ради, хоча іноді може виникнути необхідність отримати інформацію від інших органів влади, як наприклад, від державного управління охорони навколишнього природного середовища, управління земельних ресурсів, санітарно-епідеміологічних служб тощо.

юридичної особи». Це дає змогу окремим органам державної влади та органам місцевого самоврядування відмовляти у наданні інформації за інформаційним запитом, якщо такий запит подано від імені юридичної особи. Законність такої відмови є сумнівною, але для того, щоб не надавати відповідному органу навіть такої сумнівної підстави для відмови у наданні інформації, доцільно направляти запити від імені конкретної фізичної особи[10].

У тексті запиту, який стосується забудови земельної ділянки, можна вимагати надання наступної інформації:

- ✓ чи відомо органам міської ради про ведення будівельних робіт за адресою «…»?
- ✓ якщо так, то ким ведуться будівельні роботи та на яких підставах?
- ✓ якщо будівельні роботи ведуться на підставі рішення міської ради, то чи була про це рішення поінформована громада і у який спосіб?
- ✓ чи проводились громадські обговорення майбутнього будівництва?
- ✓ інше.

У цьому ж запиті можна вимагати надати копію рішення про видачу дозволу на відведення земельної ділянки для будівництва об’єкта чи іншої будівельної документації тощо.

Важливо знати!

Закон України «Про інформацію» в принципі не зобов’язує органи державної влади та органи місцевого самоврядування надавати копії офіційних документів. Він передбачає тільки обов’язок надати «можливість ознайомлення з офіційними документами». Закон дозволяє запитувачам робити виписки з наданих їм для ознайомлення офіційних документів, фотографувати їх, записувати текст на магнітну плівку тощо. Власникам документів надається право за відповідну плату виготовляти за бажанням запитувача копії запитуваних документів. Не підлягає оплаті робота з пошуку офіційних документів.

Разом із тим, якщо інформаційний запит направляється на

[10] Разом із тим, у згаданому вище рішенні Європейського суду з прав людини в справі «**Társaság a Szabadságjogokért v. Hungary**» від 14 квітня 2009 року йдеться про те, що право громадських організацій одержувати інформацію захищається статтею 10 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод. Отже, якщо певній громадській організації принципово важливо надіслати запит саме від свого імені, то вона може це зробити.

адресу органа місцевого самоврядування, то в даному випадку обов'язок надати копію документа виникає з положень п. 11 ст. 59 **Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні»**, у якому зазначено: *«Акти органів та посадових осіб місцевого самоврядування доводяться до відома населення. На вимогу громадян їм може бути видана копія відповідних актів органів та посадових осіб місцевого самоврядування»*.

З метою попередження факту порушення права на інформацію в запиті доцільно вказати терміни його виконання та відповідальність за порушення даного права, додавши текст приблизно такого змісту: *«Стаття 33 Закону України «Про інформацію» передбачає **десятиденний строк** для розгляду запиту і подання вмотивованої відповіді про те, чи буде він задоволений, та **місячний термін** для задоволення запиту. Відповідно до статей 5 і 8 Закону України «Про боротьбу з корупцією» та статті 212-3 Кодексу України про адміністративні правопорушення, неправомірна **відмова** в наданні інформації, умисне **затримання** її, **надання недостовірної чи неповної інформації**, якщо воно не містить складу злочину, тягне за собою адміністративне стягнення у вигляді штрафу від п'ятнадцяти до двадцяти п'яти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (від 225 до 425 гривень)»*.

Важливо знати!

11 червня 2009 року Верховна Рада України прийняла низку законодавчих актів щодо протидії корупції, у тому числі **Закони України № 1506-VI «Про засади запобігання та протидії корупції»** та **№ 1508-VI «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відповідальності за корупційні правопорушення».** Названі Закони вводяться в дію з 1 квітня 2010 року, внаслідок чого Закон України «Про боротьбу з корупцією» № 356/95-ВР від 5 жовтня 1995 року втратить чинність, але водночас у Кодексі України про адміністративні правопорушення з'явиться нова Глава 15-Б «Корупційні адміністративні правопорушення», яка буде включати статтю 212-26 «Ненадання інформації або надання недостовірної чи неповної інформації».

Отже, після 1 січня 2011 року в інформаційному запиті при вказівці на відповідальність за порушення права на доступ до інформації варто писати наступне: *«Стаття 33 Закону України «Про інформацію» передбачає **десятиденний строк** для розгляду запиту і подання вмотивованої відповіді про те, чи буде він задоволений, та **місячний термін** для задоволення запиту. Відповідно до статей 212-3 і 212-26*

> *Кодексу України про адміністративні правопорушення, неправомірна* ***відмова в*** *наданні інформації,* ***несвоєчасне або неповне*** *надання інформації, надання інформації, що* ***не відповідає дійсності****, тягне за собою адміністративне стягнення для суб'єктів корупційних діянь у вигляді штрафу від двадцяти п'яти до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (від 425 до 850 гривень), а для інших осіб – від п'ятнадцяти до двадцяти п'яти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (від 225 до 425 гривень)».*

Наприкінці тексту обов'язково ставиться дата та підпис відправника.

Подання запиту в письмовій, а не в усній формі підвищує шанси запитувача на отримання відповіді або успішне оскарження фактів надання неповної чи недостовірної інформації, а також факту залишення запиту без розгляду. Проте важливо забезпечити себе доказами направлення такого запиту до відповідного органу для того, щоб працівники цього органу не могли заявити, що вони не отримували ніякого запиту.

Отже, запит потрібно складати у двох примірниках. Якщо запитувач подає запит особисто, то це доцільно робити через канцелярію відповідного органу. В такому випадку працівник канцелярії повинен зареєструвати запит і поставити позначку про його отримання на другому примірнику запиту, який залишається в запитувача. Крім того, запит можна направити відповідному органу поштою «цінним» листом. При відправленні такого листа, цінність якого можна оголосити мінімальною, складається опис вкладення з указівкою «Запит щодо надання інформації». Один примірник опису вкладення зі штампом поштового відділення залишається запитувачу.

Термін вивчення запиту на предмет можливості його задоволення не повинен перевищувати десяти календарних днів. Протягом вказаного терміну орган, якому направлено запит, письмово доводить до відома запитувача, що його запит буде задоволено або що запитуваний документ не підлягає наданню для ознайомлення. Задоволення запиту здійснюється протягом місяця.

Закон України «Про інформацію» визначає, що задоволення інформаційного запиту чи запиту щодо надання письмової інформації може бути відстрочено. Відстрочка задоволення запиту допускається в разі, якщо запитуваний документ не може бути надано для ознайомлення у місячний термін. Повідомлення про відстрочку доводиться до відома запитувача у письмовій формі з роз'ясненням порядку оскарження прийнятого рішення. У повідомленні про відстрочку має бути зазначено:

1) посадову особу державної установи, яка відмовляє у задоволенні запиту у визначений місячний термін;

2) дату надсилання або видачі повідомлення про відстрочку;

3) причини, з яких запитуваний документ не може бути видано у встановлений Законом України «Про інформацію» термін;

4) термін, у який буде задоволено запит.

Закон України «Про інформацію» визначає також випадки, у яких компетентні органи можуть відмовити в задоволенні запиту щодо доступу до офіційних документів. Відмова в задоволенні запиту доводиться до відома запитувача в письмовій формі з роз'ясненням порядку оскарження прийнятого рішення. У відмові має бути зазначено:

1) посадову особу державної установи, яка відмовляє в задоволенні запиту;

2) дату відмови;

3) мотивовану підставу відмови.

Відмову або відстрочку в задоволенні запиту може бути оскаржено.

У разі відмови в наданні інформації чи документа або відстрочки задоволення запиту запитувач має право оскаржити відмову або відстрочку до органу вищого рівня або до суду.

Порушення законодавства України про інформацію тягне за собою дисциплінарну, цивільно-правову, адміністративну або кримінальну відповідальність згідно із законодавством України.

Звернення громадян

Крім форм реалізації права громадян на доступ до інформації, передбачених Законом **України «Про інформацію»,** можна скористатися механізмом, встановленим **Законом України «Про звернення громадян»** № 393/96-ВР від 2 жовтня 1996 року. Зокрема, це доцільно робити, коли особі необхідно не тільки отримати певну інформацію, але й заявити клопотання про захист своїх прав і законних інтересів у зв'язку із забудовою, висловити певні пропозиції чи оскаржити дії або бездіяльність відповідного органу.

Стаття 1 Закону України «Про звернення громадян» проголошує право громадян України, а також осіб, котрі не є громадянами України і законно знаходяться на її території, *«звернутися до органів державної влади, місцевого самоврядування, об'єднань громадян, підприємств, установ, організацій незалежно від*

форм власності, засобів масової інформації, посадових осіб відповідно до їх функціональних обов'язків із зауваженнями, скаргами та пропозиціями, що стосуються їх статутної діяльності, заявою або клопотанням щодо реалізації своїх соціально-економічних, політичних та особистих прав і законних інтересів та скаргою про їх порушення».

Під *зверненнями громадян* у Законі розуміються викладені в письмовій або усній формі пропозиції (зауваження), заяви (клопотання) і скарги.

Пропозиція (зауваження) – звернення громадян, де висловлюються порада, рекомендація щодо діяльності органів державної влади і місцевого самоврядування, депутатів усіх рівнів, посадових осіб, а також висловлюються думки щодо врегулювання суспільних відносин та умов життя громадян, вдосконалення правової основи державного і громадського життя, соціально-культурної та інших сфер діяльності держави і суспільства.

Заява (клопотання) - звернення громадян із проханням про сприяння реалізації закріплених Конституцією та чинним законодавством їх прав та інтересів або повідомлення про порушення чинного законодавства чи недоліки в діяльності підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності, народних депутатів України, депутатів місцевих рад, посадових осіб, а також висловлення думки щодо поліпшення їх діяльності.

Клопотання – письмове звернення з проханням про визнання за особою відповідного статусу, прав чи свобод тощо.

Скарга – звернення з вимогою про поновлення прав і захист законних інтересів громадян, порушених діями (бездіяльністю), рішеннями державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій, об'єднань громадян, посадових осіб.

Звернення складається в довільній формі, але в ньому має бути зазначено:

- ✓ прізвище, ім'я, по батькові,
- ✓ місце проживання громадянина,
- ✓ суть порушеного питання, зауваження, пропозиції, заяви чи скарги, прохання чи вимоги.

Звернення, оформлене без дотримання цих вимог, повертається заявникові з відповідними роз'ясненнями не пізніш як через десять днів від дня його надходження.

Звернення може бути подано як окремою особою (індивідуальне), так і групою осіб (колективне). Звернення може бути

усним (викладеним громадянином і записаним посадовою особою на особистому прийомі) чи письмовим, надісланим поштою або переданим громадянином до компетентного органу особисто чи через уповноважену ним особу, якщо ці повноваження оформлені відповідно до чинного законодавства.

Якщо особа звертається в письмовій формі, то у зверненні доцільно вказати, що воно подається на підставі Закону України «Про звернення громадян», оскільки інше законодавство (як наприклад, Закон України «Про інформацію») може встановлювати інші правила та строки розгляду звернень громадян. Письмове звернення обов'язково повинне бути підписане заявником (заявниками) із зазначенням дати. Доцільно також отримати докази подання письмового звернення, поставивши відповідну відмітку на другому примірнику звернення в канцелярії органа, до якого воно подається, або надіславши його поштою цінним листом.

Громадяни мають право звертатися до органів державної влади, органів місцевого самоврядування та їх посадових осіб українською чи іншою мовою, прийнятною для сторін. Рішення щодо звернень громадян та відповіді на них оформляються відповідно до вимог законодавства про мови. Такі рішення та відповіді можуть бути викладені в перекладі мовою спілкування заявника.

Важливо знати!

Закон України «Про звернення громадян» надає заявникам дещо більше прав, ніж **Закон України «Про інформацію»** – особам, котрі подають інформаційний запит.

Так, особи, які звертаються до органів державної влади та органів місцевого самоврядування, мають право:

- ✓ особисто викласти аргументи особі, що перевіряла заяву чи скаргу, та брати участь у перевірці поданої скарги чи заяви;
- ✓ знайомитися з матеріалами перевірки;
- ✓ подавати додаткові матеріали або наполягати на їх запиті органом, який розглядає заяву чи скаргу;
- ✓ бути присутніми при розгляді заяви чи скарги;
- ✓ користуватися послугами адвоката або представника трудового колективу, організації, яка здійснює правозахисну функцію, оформивши це уповноваження у встановленому законом порядку;
- ✓ одержати письмову відповідь про результати розгляду заяви чи скарги;

- ✓ висловлювати усно або письмово вимогу щодо дотримання таємниці розгляду заяви чи скарги;
- ✓ вимагати відшкодування збитків, якщо вони стали результатом порушень встановленого порядку розгляду звернень.

З метою ефективної реалізації цих прав, Закон покладає на органи державної влади й органи місцевого самоврядування, їх керівників та інших посадових осіб обов'язки:

- ✓ об'єктивно, всебічно і вчасно перевіряти заяви чи скарги;
- ✓ *у разі прийняття рішення про обмеження доступу громадянина до відповідної інформації при розгляді заяви чи скарги скласти про це мотивовану постанову;*
- ✓ на прохання громадянина запрошувати його на засідання відповідного органу, що розглядає його заяву чи скаргу;
- ✓ скасовувати або змінювати оскаржувані рішення у випадках, передбачених законодавством України, якщо вони не відповідають закону або іншим нормативним актам, невідкладно вживати заходів до припинення неправомірних дій, виявляти, усувати причини та умови, які сприяли порушенням;
- ✓ забезпечувати поновлення порушених прав, реальне виконання прийнятих у зв'язку з заявою чи скаргою рішень;
- ✓ письмово повідомляти громадянина про результати перевірки заяви чи скарги і суть прийнятого рішення;
- ✓ вживати заходів щодо відшкодування у встановленому законом порядку матеріальних збитків, якщо їх було завдано громадянину в результаті ущемлення його прав чи законних інтересів, вирішувати питання про відповідальність осіб, з вини яких було допущено порушення, а також на прохання громадянина не пізніш як у місячний термін довести прийняте рішення до відома органу місцевого самоврядування, трудового колективу чи об'єднання громадян за місцем проживання громадянина;
- ✓ у разі визнання заяви чи скарги необґрунтованою роз'яснити порядок оскарження прийнятого за нею рішення;
- ✓ не допускати безпідставної передачі розгляду заяв чи скарг іншим органам;
- ✓ особисто організовувати та перевіряти стан розгляду заяв чи скарг громадян, вживати заходів до усунення причин, що їх породжують, систематично аналізувати та інформувати населення про хід цієї роботи.

Звернення розглядаються і вирішуються у термін не більше **одного місяця** від дня їх надходження, а ті, які не потребують додаткового вивчення, - невідкладно, але не пізніше **п'ятнадцяти**

днів від дня їх отримання. Якщо в місячний термін вирішити порушені у зверненні питання неможливо, керівник відповідного органу або його заступник встановлюють необхідний термін для його розгляду, про що повідомляється особі, яка подала звернення. При цьому загальний термін вирішення питань, порушених у зверненні, не може перевищувати **сорока п'яти днів**.

На обґрунтовану письмову вимогу громадянина термін розгляду може бути скорочено від встановленого цією статтею терміну.

На відміну від Закону України «Про інформацію», Закон України «Про звернення громадян» встановлює правило: якщо питання, порушені в одержаному органом державної влади або органом місцевого самоврядування зверненні, не входять до їх повноважень, таке звернення *в термін не більше п'яти днів пересилається ними за належністю відповідному органу чи посадовій особі*, про що повідомляється громадянину, який його подав. У разі, якщо звернення не містить даних, необхідних для прийняття обґрунтованого рішення органом чи посадовою особою, воно в той же термін повертається громадянину з відповідними роз’ясненнями.

Органи державної влади та органи місцевого самоврядування повинні розглядати звернення громадян безкоштовно.

Особи, винні у порушенні положень Закону України «Про звернення громадян», несуть цивільну, адміністративну або кримінальну відповідальність, передбачену законодавством України.

РОЗДІЛ IV. ОСКАРЖЕННЯ ФАКТІВ ПОРУШЕННЯ ПРАВА НА ІНФОРМАЦІЮ ЩОДО ЗАБУДОВИ ТЕРИТОРІЙ

Подання запиту про надання інформації щодо забудови територій чи звернення громадянина з даного питання до компетентних органів державної влади та органів місцевого самоврядування очевидно може мати два протилежні результати:

1) відповідний орган своєчасно надасть відповідь з повною та достовірною інформацією, що запитувалася, або правомірно відмовить у наданні такої інформації;

2) відповідний орган порушить право на доступ до інформації, що може полягати в:

- ✓ ненаданні відповіді;
- ✓ протиправній відмові в наданні інформації;
- ✓ порушенні строків надання інформації;
- ✓ наданні неповної інформації;
- ✓ наданні недостовірної інформації.

Як засвідчує практика, органи державної влади чи органи місцевого самоврядування можуть не надати відповідь на усний або письмовий запит (звернення), який не був зареєстрований у канцелярії. Імовірність того, що відповідний орган не надасть відповідь на письмовий запит (звернення), значно зменшується, якщо запитувач (заявник) має докази подання такого запиту (звернення).

Протиправна відмова в наданні інформації щодо забудови територій може бути мотивована різними причинами. Так, практика подання подібних запитів (звернень) активістами Східноукраїнського центру громадських ініціатив свідчить, що автори відповідей мотивують свої відмови тим, що:

- ✓ забороняється доступ сторонніх осіб до інформації про іншу особу, зібраної відповідно до чинного законодавства державними органами, організаціями і посадовими особами;
- ✓ документ, який запитується, є матеріальним носієм секретної інформації, що має гриф «Секретно»;
- ✓ інформація, що запитується, є конфіденційною;
- ✓ громадянин має право надсилати «лише один інформаційний запит»;

- ✓ громадянину гарантується доступ до інформації, що «стосується його особисто».

Втім, цей перелік не є вичерпним. Органи державної влади та органи місцевого самоврядування можуть неправомірно відмовити в наданні інформації щодо забудови територій і з інших мотивів.

Порушенням строків надання інформації є недотримання визначених Законами України «Про інформацію» та «Про звернення громадян» термінів надання відповіді на запит (звернення) громадян.

Наданням неповної інформації слід вважати випадки, коли органи державної влади та органи місцевого самоврядування повністю або частково не надали інформацію, що запитувалася, у тому числі якщо у відповіді містилася інформація, яку особа не запитувала.

Наданням недостовірної інформації є повідомлення даних, які не відповідають дійсності.

Порушене право на доступ до інформації щодо забудови територій можна оскаржити до правоохоронних органів або до адміністративного суду.

Звернення до прокуратури

Звернення до правоохоронних органів є доцільним, якщо потрібно:

- ✓ ініціювати прийняття актів прокурорського реагування;
- ✓ притягти до юридичної відповідальності осіб, винних у порушенні права на доступ до інформації.

Відповідно до статті 29 **Закону України «Про звернення громадян»** нагляд за дотриманням законодавства про звернення громадян здійснює прокуратура. Крім того, згідно з положеннями ст. 20 **Закону України «Про прокуратуру»** № 1789-XII від 5 листопада 1991 року, предметом прокурорського нагляду за додержанням і застосуванням законів є:

1) відповідність актів, які видаються всіма органами, підприємствами, установами, організаціями та посадовими особами, вимогам Конституції України та чинним законам;

2) додержання законів про недоторканність особи, соціально-економічні, політичні, особисті права і свободи громадян, захист їх честі і гідності, якщо законом не передбачений інший порядок захисту цих прав;

3) додержання законів, що стосуються економічних, міжнаціональних відносин, охорони навколишнього середовища, митниці та зовнішньоекономічної діяльності.

Перевірка виконання законів може проводитися з власної ініціативи прокурора за наявності приводів для цього або за заявами громадян і іншими повідомленнями про порушення законності. Заяву до прокуратури слід подавати з дотриманням вимог, визначених у Законі України «Про звернення громадян». У тексті заяви потрібно чітко вказати, ким і яке положення закону порушено та в чому саме полягає це порушення, а також висловити прохання провести перевірку даного факту, за результатами якої, якщо це необхідно, прийняти відповідні акти прокурорського реагування та притягти винних осіб до відповідальності. До заяви слід додати копії документів, які підтверджують факт і дату звернення (запиту) про надання інформації щодо забудови територій (зокрема, копію звернення (запиту) з відміткою канцелярії відповідного органу або з копією опису вкладення поштового відправлення).

Актами прокурорського реагування є протест, припис, подання та постанова прокурора.

Протест заявляється прокурором або його заступником на акт органу, що суперечить закону, а також на незаконні рішення чи дії посадової особи. У протесті прокурор ставить питання про скасування акта або приведення його у відповідність із законом, а також припинення незаконної дії посадової особи, поновлення порушеного права. Протест прокурора зупиняє дію опротестованого акта і підлягає обов'язковому розгляду відповідним органом або посадовою особою у десятиденний строк після його надходження. Про наслідки розгляду протесту в цей же строк повідомляється прокурору. У разі відхилення протесту або ухилення від його розгляду прокурор може звернутися із заявою до суду про визнання акта незаконним. Заяву до суду може бути подано протягом п’ятнадцяти днів з моменту одержання повідомлення про відхилення протесту або закінчення передбаченого законом строку для його розгляду. Подача такої заяви зупиняє дію правового акта.

Письмовий припис про усунення порушень закону вноситься прокурором, його заступником органу чи посадовій особі, які допустили порушення, або вищестоящому у порядку підпорядкованості органу чи посадовій особі, які правомочні усунути порушення. Письмовий припис вноситься у випадках, коли порушення закону має очевидний характер і може завдати істотної шкоди інтересам держави, підприємства, установи, організації, а

також громадянам, якщо не буде негайно усунуто. Припис підлягає негайному виконанню, про що повідомляється прокурору, а орган чи посадова особа можуть оскаржити припис вищестоящому прокурору, який зобов'язаний розглянути скаргу протягом десяти днів, або до суду.

Подання з вимогами усунення порушень закону, причин цих порушень і умов, що їм сприяють, вноситься прокурором, його заступником у відповідний орган або посадовій особі, які наділені повноваженням усунути порушення закону, і підлягає невідкладному розгляду. Не пізніш як у місячний строк має бути вжито відповідних заходів до усунення порушень закону, причин та умов, що їм сприяють, і про наслідки повідомлено прокурору. Колегіальний орган, якому внесено подання, повідомляє про день засідання прокурору, який має право особисто взяти участь у його розгляді.

У протесті, поданні або приписі прокурора зазначається, ким і яке положення закону порушено, у чому полягає порушення та що і в який строк посадова особа або орган мають вжити до його усунення. Залишення посадовою особою без розгляду протесту, припису чи подання прокурора, а також несвоєчасна відповідь на них відповідно до ч. 2 ст. 185-6 Кодексу про адміністративні правопорушення має наслідком накладення штрафу на суму від п'яти до восьми неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (від 85 до 136 гривень).

Мотивована *постанова* про дисциплінарне провадження, провадження про адміністративне правопорушення або про порушення кримінальної справи щодо цих осіб виноситься прокурором або його заступником у разі порушення закону посадовою особою або громадянином залежно від характеру порушення закону.

За наслідками розгляду прокурором заяви про порушення права на інформацію щодо забудови територій прокурор може скласти протокол про вчинення корупційного діяння чи іншого правопорушення, пов'язаного з корупцією, або протокол про адміністративне правопорушення.

Важливо знати!

Відповідно до **ст.ст. 4, 12 Закону України «Про боротьбу з корупцією»** протокол про вчинення корупційного діяння чи іншого правопорушення, пов'язаного з корупцією уповноважені складати прокурор, а також підрозділи Міністерства внутрішніх справ України та Служби безпеки України.

Однак, після 1 січня 2011 року названий Закон України «Про боротьбу з корупцією» втратить чинність і буде уведене в дію нове антикорупційне законодавство, а також доповнення та зміни до Кодексу України про адміністративні правопорушення. Отже, починаючи з цієї дати, протокол про адміністративні правопорушення за ст. 212-26 «Ненадання інформації або надання недостовірної чи неповної інформації» КУпАП матимуть право складати прокурор або уповноважена ним особа з числа працівників прокуратури, а також уповноважені на те посадові особи органів внутрішніх справ і органів Служби безпеки України.

У той же час, протокол про адміністративне правопорушення за ст. 212-3 «Порушення права на інформацію» КУпАП щодо осіб, котрі не є суб'єктами корупційних діянь, мають право складати тільки прокурор або уповноважена ним особа з числа працівників прокуратури. Це правило не зміниться після введення в дію нових антикорупційних законів.

Постанова про накладення адміністративного стягнення приймається судом у п'ятнадцятиденний строк з часу надходження відповідної справи до суду.

Важливо знати!

Відповідно до ст. 38 **Кодексу України про адміністративні правопорушення** адміністративне стягнення може бути накладено не пізніш як через два місяці з дня вчинення правопорушення (при триваючому правопорушенні — з дня його виявлення) та не пізніш як через три місяці – у справах про адміністративні правопорушення, підвідомчих суду (судді).

Стаття 12 **Закону України «Про боротьбу з корупцією»** передбачає, що адміністративне стягнення за корупційні діяння або інші правопорушення, пов'язані з корупцією, може бути накладено не пізніш як через шість місяців з дня його вчинення.

Проте з 1 січня 2011 року, як уже зазначалося вище, вводяться в дію нові антикорупційні закони. У зв'язку з цим **ст. 38 Кодексу України про адміністративні правопорушення** буде доповнено частиною третьою такого змісту: *«Адміністративне стягнення за вчинення корупційного правопорушення може бути накладено протягом трьох місяців з дня виявлення, але не пізніше одного року з дня його вчинення»*.

Адміністративна відповідальність за порушення права на доступ до інформації встановлена **Законом України «Про боротьбу з корупцією»**, стаття 5 якого забороняє державним службовцям та

іншим особам, уповноваженим на виконання функцій держави (у тому числі посадовим особам місцевого самоврядування), серед іншого «відмовляти фізичним та юридичним особам в інформації, надання якої передбачено правовими актами, умисно затримувати її, надавати недостовірну чи неповну інформацію». Порушення цієї норми особою, уповноваженою на виконання функцій держави, якщо воно не містить складу злочину, тягне за собою адміністративне стягнення у вигляді штрафу від п'ятнадцяти до двадцяти п'яти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (від 255 до 425 гривень).

Після набрання чинності новим антикорупційним законодавством (1 січня 2011 року) норма щодо відповідальності суб'єктів корупційних діянь, замість названої вище, з'явиться в **Кодексі України про адміністративні правопорушення**. Так, відповідно до статті 212-26 цього кодексу неправомірна **відмова в** наданні інформації, **несвоєчасне або неповне** надання інформації, надання інформації, що **не відповідає дійсності**, матиме наслідком адміністративне стягнення у вигляді штрафу від двадцяти п'яти до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (від 425 до 850 гривень).

Схожа норма, яка на даний момент міститься в ст. 212-3 **Кодексу України про адміністративні правопорушення** та поширюється на осіб, котрі не є суб'єктами корупційних правопорушень, не зміниться у зв'язку з введенням в дію нових антикорупційних законів. Відповідно до вказаної норми на цих суб'єктів може бути накладене адміністративне стягнення у вигляді штрафу від п'ятнадцяти до двадцяти п'яти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (від 255 до 425 гривень) за неправомірну відмову в наданні інформації, несвоєчасне або неповне надання інформації, надання інформації, що не відповідає дійсності, у випадках, коли така інформація підлягає наданню на запит громадянина чи юридичної особи відповідно до законів України «Про інформацію», «Про звернення громадян» та «Про доступ до судових рішень». Повторне протягом року скоєння указаних правопорушень тягне за собою адміністративну відповідальність у вигляді штрафу від двадцяти п'яти до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (від 425 до 850 гривень).

Окрім названих видів правопорушень, чинне законодавство встановлює також відповідальність за інші протиправні діяння у сфері інформаційних відносин.

Так, наприклад, згідно із статтями 53-2 і 212-2 **КпАП України** адміністративними правопорушеннями є, відповідно, *«перекручення даних державного земельного кадастру, а також приховування інформації про стан земель, розміри, кількість земельних ділянок, наявність земель запасу або резервного фонду»* та *«порушення законодавства про державну таємницю»* (у тому числі *«безпідставне засекречування інформації»*). Стаття 171 **Кримінального кодексу України** встановлює кримінальну відповідальність за *«умисне перешкоджання законній професійній діяльності журналістів»*.

Звернення до адміністративного суду

Звернення до прокуратури може виявитися ефективним засобом захисту права на інформацію щодо забудови територій, але тільки у тому випадку, якщо відповідний прокурор виявить ініціативу, що, на жаль, відбувається не завжди. Тому можна скористатися іншим варіантом захисту порушеного права, яким є звернення до суду.

Право особи на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб гарантовано Конституцією України (ст. 55). Спори фізичних чи юридичних осіб із суб'єктами владних повноважень щодо оскарження їх рішень (нормативно-правових актів чи правових актів індивідуальної дії), дій чи бездіяльності розглядаються адміністративними судами за правилами Кодексу адміністративного судочинства України (далі – КАС України).

Звернутися до адміністративного суду за захистом порушеного права на інформацію можна протягом **одного року**. Початком перебігу цього строку є день, коли особа дізналася або повинна була дізнатися про порушення її права на інформацію:

- ✓ день отримання повідомлення про відмову в наданні інформації;
- ✓ день отримання відповіді, що містить неповну чи недостовірну інформацію;
- ✓ останній день, у який за законом орган державної влади або орган місцевого самоврядування повинен був надати інформацію, якщо особа не отримала відповідь на свій запит (звернення).

Важливо знати!

КАС України чітко визначає правила підсудності, тому адміністративний позов необхідно подавати саме до того суду, який уповноважений це робити:

1) адміністративні позови до органів чи посадових осіб місцевого самоврядування, а також посадових чи службових осіб органу місцевого самоврядування подаються до місцевого (районного, міського, районного в місті тощо) загального суду;

2) адміністративні позови до органів державної влади, інших державних органів, органів влади Автономної Республіки Крим, а також їх посадових чи службових осіб подаються до окружного адміністративного суду[11];

3) адміністративні позови про оскарження дій або бездіяльності посадових чи службових осіб місцевих органів виконавчої влади подаються до місцевого загального суду або до окружного адміністративного суду за вибором позивача.

За загальним правилом адміністративні справи вирішуються судом (місцевим загальним судом або окружним адміністративним судом) за місцезнаходженням відповідача, але якщо справа стосується оскарження правових актів індивідуальної дії, а також дій чи бездіяльності суб'єктів владних повноважень, які стосуються інтересів конкретної особи, то вона вирішується судами за місцем проживання (перебування, знаходження) позивача.

Адміністративний позов подається від імені громадянина, який звертався із запитом (зверненням) і чиї права порушено через ненадання інформації чи надання неповної або недостовірної інформації, у формі письмової позовної заяви особисто позивачем або його представником. Позовна заява може бути подана безпосередньо до суду або надіслана до нього поштою (бажано цінним листом). Закон визначає обов’язкові елементи та реквізити позовної заяви. Зокрема, у позовній заяві зазначаються:

1) найменування адміністративного суду, до якого подається позовна заява;

2) ім'я (найменування) позивача, поштова адреса, а також номер засобу зв'язку, адреса електронної пошти, якщо такі є;

3) ім'я (найменування) відповідача, посада і місце служби посадової чи службової особи, поштова адреса, а також номер засобу зв'язку, адреса електронної пошти, якщо такі відомі;

[11] Якщо у відповідній місцевості окружний адміністративний суд не створено, то позов подається до місцевого загального суду.

4) зміст позовних вимог і виклад обставин, якими позивач обґрунтовує свої вимоги. У справах про порушення права на доступ до інформації щодо забудови територій позивач, зокрема, може вимагати:

- ✓ визнати протиправною відмову в наданні інформації, що запитувалася;
- ✓ визнати протиправною відстрочку задоволення запиту щодо надання інформації;
- ✓ зобов'язати відповідача надати інформацію, що запитувалася;
- ✓ зобов'язати відповідача утриматися від вчинення певних дій, що перешкоджають реалізації права на доступ до інформації щодо забудови територій;
- ✓ скасувати або визнати таким, що втратило чинність, рішення відповідача про надання певній інформації статусу інформації з обмеженим доступом;
- ✓ стягнути з відповідача кошти на відшкодування шкоди, завданої його незаконним рішенням, дією або бездіяльністю.

Окрім цього, позовна заява може містити інші вимоги на захист права на доступ до інформації щодо забудови територій. Позивач може заявити кілька вимог в одній позовній заяві, якщо вони пов'язані між собою і підсудні одному адміністративному суду;

5) у разі необхідності – клопотання про звільнення від сплати судового збору; про призначення судової експертизи; про витребування доказів; про виклик свідків тощо;

6) перелік документів та інших матеріалів, що додаються.

На підтвердження обставин, якими обґрунтовуються позовні вимоги, позивач зазначає докази, про які йому відомо і які можуть бути використані судом. Так, обов'язково до позову слід додати копію звернення (запиту) з відміткою канцелярії відповідного органу про отримання або з копією опису вкладення поштового відправлення, а також отриману відповідь чи повідомлення, якщо вони були отримані позивачем.

Якщо позовна заява подається представником, то у ній зазначаються ім'я представника, його поштова адреса, а також номер засобу зв'язку, адреса електронної пошти, якщо такі є. Одночасно з позовною заявою подається довіреність чи інший документ, що підтверджує повноваження представника.

Позовна заява підписується позивачем або його представником із зазначенням дати її підписання.

До позовної заяви додаються її копії та копії всіх документів, що приєднуються до неї, відповідно до кількості відповідачів, документ про сплату судового збору, крім випадків, коли його не належить сплачувати.

Важливо знати!

До набрання чинності спеціальним законом, який регулює порядок сплати і розміри судового збору, при зверненні до адміністративного суду судовий збір сплачується у порядку, встановленому законодавством для державного мита. На момент виходу у світ цього видання розмір державного мита при зверненні до адміністративного суду, відповідно до п. п. «б», п. 1 ст. 3 **Декрету Кабінету Міністрів України «Про державне мито»**, становить 0,2 неоподатковуваного мінімуму доходів громадян, що дорівнює 3 грн. 40 коп.

Позивач в адміністративному судовому процесі має право:

- ✓ змінити підставу або предмет адміністративного позову;
- ✓ збільшити або зменшити розмір позовних вимог;
- ✓ відмовитися від адміністративного позову;
- ✓ знати про дату, час і місце судового розгляду справи, про всі судові рішення, які ухвалюються у справі та стосуються його інтересів;
- ✓ знайомитися з матеріалами справи;
- ✓ заявляти клопотання і відводи;
- ✓ давати усні та письмові пояснення, доводи та заперечення;
- ✓ подавати докази, брати участь у дослідженні доказів;
- ✓ висловлювати свою думку з питань, які виникають під час розгляду справи, задавати питання іншим особам, які беруть участь у справі, свідкам, експертам, спеціалістам, перекладачам;
- ✓ подавати заперечення проти клопотань, доводів і міркувань інших осіб;
- ✓ знайомитися з технічним записом та журналом судового засідання і подавати письмові зауваження до них;
- ✓ робити із матеріалів справи виписки, знімати копії з матеріалів справи, одержувати копії судових рішень;
- ✓ оскаржувати судові рішення у частині, що стосується його інтересів;
- ✓ користуватися іншими процесуальними правами, наданими йому КАС України.

Позивач може звертатися з позовом і представляти свої інтереси особисто та/або через представника. Повноваження представників на здійснення представництва в суді повинні бути підтверджені довіреністю чи усною заявою довірителя із занесенням її до журналу судового засідання. Оригінали довіреностей або засвідчені підписом судді копії з них приєднуються судом до справи.

Важливо знати!

Довіреність фізичної особи на ведення справи в адміністративному суді посвідчується нотаріально або посадовою особою підприємства, установи, організації, у якій довіритель працює, навчається, перебуває на службі, стаціонарному лікуванні, чи за рішенням суду або за місцем його проживання (перебування).

Довіреності від імені органу, підприємства, установи, організації видаються за підписом керівника або іншої уповноваженої на те законом, положенням, статутом особи і засвідчуються печаткою цього органу, підприємства, установи, організації.

Повноваження адвоката як представника можуть також посвідчуватися ордером, який виданий відповідним адвокатським об'єднанням, або договором про надання правової допомоги.

Під час розгляду справи суд має право для забезпечення повноти та об’єктивності розгляду справи запитати офіційні документи, у можливості ознайомлення з якими було відмовлено, і, вивчивши їх, прийняти рішення про обґрунтованість (або необґрунтованість) дій посадових осіб державної установи.

Якщо відмову в задоволенні запиту або відстрочку його виконання визнано необґрунтованою, суд зобов’язує державну установу надати запитувачу змогу ознайомитися з офіційним документом, що запитувався, приймає рішення за іншими позовними вимогами, а також постановляє окрему ухвалу щодо посадових осіб, які відмовили заявнику.

Важливо знати!

КАС України дозволяє сторонам досягнути примирення на будь-якій стадії адміністративного процесу, що є підставою для закриття провадження в адміністративній справі.

Постанову адміністративного суду може бути оскаржено в апеляційному порядку до відповідного апеляційного адміністративного суду. Заява про апеляційне оскарження подається через суд, який постановив рішення, протягом десяти днів з дня його проголошення, а в разі, якщо в судовому засіданні було проголошено тільки вступну та резолютивну частини постанови, – з дня її складення в повному обсязі. Заява про апеляційне оскарження подається в письмовій формі, й у ній необхідно зазначити:

1) найменування адміністративного суду апеляційної інстанції, до якого подається заява;

2) ім'я (найменування), поштову адресу особи, яка подає заяву, а також номер засобу зв'язку, адресу електронної пошти, якщо такі є;

3) постанову, що оскаржується.

Апеляційна скарга на постанову суду першої інстанції подається через суд, який прийняв рішення, протягом двадцяти днів після подання заяви про апеляційне оскарження. Апеляційна скарга може бути подана без попереднього подання заяви про апеляційне оскарження, якщо скарга подається у строк, встановлений для подання заяви про апеляційне оскарження. Копія апеляційної скарги одночасно надсилається особою, яка її подає, до суду апеляційної інстанції.

В апеляційній скарзі зазначаються:

1) найменування адміністративного суду апеляційної інстанції, до якого подається скарга;

2) ім'я (найменування), поштова адреса особи, яка подає апеляційну скаргу, а також номер засобу зв'язку, адреса електронної пошти, якщо такі є;

3) дата подання заяви про апеляційне оскарження;

4) вимоги особи, яка подає апеляційну скаргу, до суду апеляційної інстанції;

5) обґрунтування вимог особи, яка подала апеляційну скаргу, із зазначенням того, у чому полягає неправильність чи неповнота дослідження доказів і встановлення обставин у справі та (або) застосування норм права;

6) у разі необхідності – клопотання особи, яка подає апеляційну скаргу, про витребування нових доказів, про виклик свідків тощо;

7) перелік матеріалів, які додаються.

В апеляційній скарзі також зазначається, чи бажає особа взяти участь у судовому засіданні суду апеляційної інстанції, чи просить суд розглянути справу за її відсутності.

Якщо в апеляційній скарзі наводяться нові докази, які не були надані суду першої інстанції, то у ній зазначається причина, з якої ці докази не були надані.

Заява про апеляційне оскарження та апеляційна скарга підписуються особою, яка їх подає, або її представником, який додає оформлений належним чином документ про свої повноваження, якщо цей документ не подавався раніше.

До заяви про апеляційне оскарження та до апеляційної скарги додаються їхні копії відповідно до кількості осіб, які беруть участь у справі. До апеляційної скарги додається документ про сплату судового збору (відповідно до п.п. «з» п. 1 ст. 3 Декрету Кабінету Міністрів України «Про державне мито» сума збору становить 50% ставки, що підлягає сплаті при поданні позову, тобто 1 грн. 70 коп.), а також копії доданих до неї письмових матеріалів відповідно до кількості осіб, які беруть участь у справі.

Важливо знати!

КАС України надає позивачеві також право:

1) оскаржити до Вищого адміністративного суду України в касаційному порядку судові рішення суду першої інстанції після їх перегляду в апеляційному порядку, а також судові рішення суду апеляційної інстанції повністю або частково;

2) оскаржити до Верховного Суду України за винятковими обставинами судові рішення в адміністративних справах після їх перегляду в касаційному порядку, а також судові рішення суду касаційної інстанції.

РОЗДІЛ V. ОКРЕМІ ПРОБЛЕМИ ЗАХИСТУ ПРАВ ГРОМАДИ У СФЕРІ МІСТОБУДУВАННЯ

Понад 30 мільйонів українських громадян проживає у містах, і переважна більшість цих людей не мають можливості ознайомитися з інформацією, що міститься в містобудівельній документації. Міські жителі все частіше опиняються в ситуації, коли на прибудинковій території їх багатоповерхівки, у сусідньому парку чи, наприклад, на колишньому кладовищі, де поховані їх родичі, раптово починається будівництво, що може становити загрозу їх законним правам і інтересам, значно погіршуючи умови їхнього проживання.

Зарадити цій ситуації може наступне:

- ✓ активна реалізація громадськістю, у тому числі органами самоорганізації населення, права на участь в обговоренні містобудівної документації на стадії її розроблення;
- ✓ вільне ознайомлення громадян із текстовою та графічною частинами генерального плану міста та іншою містобудівною документацією, які вже були затверджені;
- ✓ реалізація права об’єднання співвласників багатоквартирного будинку на отримання прибудинкової території і на доступ до відповідної містобудівної інформації.

Проблема доступу до інформації, що міститься в генеральних планах міст

Як уже зазначалося, чинне законодавство України з питань містобудування виходить із принципу відкритості містобудівної документації, визначаючи, що одним із основних завдань планування і забудови територій є *«урахування державних, громадських і приватних інтересів під час планування, забудови та іншого використання територій»* (ст. 2 Закону України «Про планування і забудову територій»). Крім того, у 2008 році названий закон було доповнено главою IV-1, що визначає порядок проведення громадських обговорень проектів містобудівної документації (див. Розділ II посібника).

У той самий час, як засвідчує практика, доступ до інформації, що міститься в уже затверджених генеральних планах українських міст, є значно обмеженим. Так, у листопаді 2009 р. – січні 2010 р. Східноукраїнський центр громадських ініціатив проводив

дослідження доступності генеральних планів міст для громадськості. Для моніторингу були відібрані 46 найбільших міст України, у кожному із яких проживає понад 100 тис. осіб, і 22 міста й селища міського типу з вигідним географічним розташуванням, багаті рекреаційними ресурсами, а відтак – із високою вартістю землі. Місцевим радам цих міст були надіслані інформаційні запити про надання інформації щодо доступу громадськості до текстової та графічної складових генеральних планів міст. 38 з 68 міст в офіційних відповідях заявили, що генеральні плани мають грифи «Для службового користування» та «Таємно» (серед них Київ та Харків). 13 міських та селищних рад (Ворзель, Гурзуф, Євпаторія, Запоріжжя, Кам'янець-Подільський, Мукачеве, Новоазовськ, Павлоград, Партеніт, Сімферополь, Солотвино, Херсон, Шацьк), порушуючи закон, проігнорували запит і не надали інформації. Посадові особи ще 15 місцевих рад повідомили про наявність генеральних планів на офіційних сайтах органів місцевого самоврядування. Після перевірки з'ясувалось, що достатньо повно текстова та графічна складові генплану наявні лише на сайтах 3-х міст (Одеса, Луцьк, Донецьк). На сайтах Дніпропетровська, Львова, Нікополя, Полтави, Сум, Харкова і Хмельницького відповідна інформація представлена фрагментарно. На сайтах Бердянська, Маріуполя, Миколаєва, Кіровограда і Севастополя знайти генеральні плани міст або їх складові не вдалося. Лише одна міська рада (м. Моршин) надала картографічне викопіювання із генплану, проте надісланий документ не містив назви та позначень масштабу.

Отже, яким чином можна протидіяти незаконному обмеженню права на доступ до інформації, що міститься в генеральних планах міст?

1. Ненадання відповіді на інформаційний запит є найбільш очевидним порушенням права на доступ до інформації, яке можна оскаржити, використовуючи механізми, описані в Розділі IV даного посібника.

2. Досить поширеним явищем є **відмова в задоволенні запиту на підставі того, що генеральний план опублікований на веб-сайті (або в інших альтернативних джерелах)**. Таку відмову можна вважати задовільною лише в тих випадках, коли в ній міститься пряме посилання на сторінку в Інтернеті, де знаходиться запитувана інформація, або вказане інше *конкретне і доступне* альтернативне джерело (наприклад, конкретний випуск газети з указівкою її назви, року, номера, сторінки). В іншому випадку, коли запитувану інформацію неможливо чи занадто проблематично знайти в

альтернативних джерелах (наприклад, коли цю інформацію дуже складно чи неможливо знайти на сайті відповідного органу, або запитувана інформація була опублікована в місцевій газеті, тоді як запитувач знаходиться в іншій області тощо), відмову в задоволенні запиту слід оскаржувати, мотивуючи це тим, що право на доступ до інформації може реалізуватися у різний спосіб, і обов'язок органів місцевого самоврядування чи органів державної влади оприлюднювати інформацію про свою діяльність через свої офіційні видання, сайти тощо (пасивний доступ до інформації) не позбавляє їх обов'язку надавати інформацію через інформаційний запит чи за зверненням громадян[12].

3. Незаконною на сьогодні є **відмова в задоволенні запиту у зв'язку з тим, що генеральний план має гриф «Таємно»**.

Попередня редакція Зводу відомостей, що становлять державну таємницю[13], містила п. 1.11.7, відповідно до якого таємними вважалися *«відомості про топографічні карти і плани масштабу 1:50000 та крупніших масштабів, спеціальні карти (незалежно від форми та виду носія інформації), похідні від матеріалів аеро- та космічних зйомок, які створені в державній системі координат на територію України…»*. Проте обмеження у доступі до генпланів з огляду на можливість їх використання у політичних та воєнних цілях насправді на сьогодні не є виправданими, оскільки сучасні прилади зйомки з космосу дають можливість умовному противнику не тільки складати дуже якісні й точні карти, але й спостерігати за пересуванням людей і техніки на будь-якій ділянці землі в режимі реального часу.

Очевидно саме через це наказом СБУ № 755 від 25 листопада 2009 року п. 1.11.7 був виключений із Зводу відомостей, що становлять державну таємницю, а керівники органів державної влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій, у яких здійснювалося засекречування матеріальних носіїв інформації; керівники органів державної влади, органів місцевого

---

[12] Див.: Нестеренко О. Шукайте інформацію на офіційному веб-сайті [Електронний ресурс] / Оксана Нестеренко // Портал "Юрист НГО". – Режим доступу: http://www.lawngo.net/index.php?itemid=466.

[13] На сьогодні є чинним Звід відомостей, що становлять державну таємницю, затверджений наказом Служби безпеки України № 440 від 12 серпня 2005 року. До цього діяли: Звід відомостей, що становлять державну таємницю України, затверджений наказом Служби безпеки України № 52 від 1 березня 2001 року; Звід відомостей, що становлять державну таємницю України, затверджений наказом Державного комітету України з питань державних секретів № 47 від 31 липня 1995 року та інші.

самоврядування, підприємств, установ, організацій, які є їх правонаступниками; а також керівники вищого рівня були зобов'язані протягом шести місяців забезпечити зміну грифа секретності або розсекречування цих матеріальних носіїв інформації відповідно до внесених змін до Зводу відомостей, що становлять державну таємницю, та письмово повідомити про це керівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій, яким були передані такі матеріальні носії секретної інформації.

Отже, на даний момент є всі підстави для оскарження дій і бездіяльності органів місцевого самоврядування, які зберігають генеральні плани міст, або органів, підприємств, установ, організацій, у яких здійснювалося засекречування матеріальних носіїв інформації і які не розсекретили їх у встановлений термін.

4. Нерідко органи місцевого самоврядування **відмовляють в задоволенні запиту через те, що генеральний план має гриф «Для службового користування»**. Більше того, зустрічаються випадки надання грифів «Для службового користування» не тільки вже затвердженим генеральним планам, але й генеральним планам (або їх частинам), що є у процесі розробки і згідно із Законом України «Про планування і забудову територій» підлягають громадському обговоренню[14].

Органи місцевого самоврядування, які зберігають генеральні плани, та органи, підприємства, установи, організації, у яких приймалося рішення про накладання грифу «Для службового користування», посилаються на Інструкцію про порядок обліку, зберігання і використання документів, справ, видань та інших матеріальних носіїв інформації, які містять конфіденційну інформацію, що є власністю держави, затверджену постановою Кабінету Міністрів України № 1893 від 27 листопада 1998 р., а також на Перелік відомостей, які містять конфіденційну інформацію, що є власністю держави, і яким надається гриф обмеження доступу «Для службового користування», затверджений наказом Міністерства будівництва, архітектури та житлово-комунального господарства України № 273 від 3 серпня 2006 року. Відповідно до названого Переліку до конфіденційної інформації, що є власністю держави,

---

[14] Див., наприклад: Новий генплан Одеси засекретили від... мешканців Одеси [Електронний ресурс] // Майдан. – Режим доступу: http://maidan.org.ua/static/news/2009/1253621871.html.

відносяться *«Плани міст та інших населених пунктів, виконаних на топографічних та картографічних матеріалах у масштабі:*

- *1:50000 і крупніше у будь-якій системі координат, крім державної;*
- *1:100000 у державній системі координат 1942 р. або в іншій системі координат, але в Балтійській системі висот, які містять за сукупністю всіх показників повну інформацію для детального вивчення та оцінки місцевості».*

Стратегічним кроком у даному випадку є оскарження в судовому порядку наказу Міністерства будівництва, архітектури та житлово-комунального господарства України № 273 від 3 серпня 2006 року та/або постанови Кабінету Міністрів України № 1893 від 27 листопада 1998 р. в частині, що надає міністерствам, іншим центральними органами виконавчої влади, Раді міністрів Автономної Республіки Крим, обласним, Київській та Севастопольській міськими держадміністраціям право затверджувати переліки відомостей, які містять конфіденційну інформацію, що є власністю держави. Втім, це не перешкоджає оскаржувати відповідні дії та бездіяльність органів місцевого самоврядування, що зберігають генеральні плани, або органів, підприємств, установ, організацій, у яких приймалося рішення про накладення грифу «Для службового користування».

В обох випадках у мотивувальній частині адміністративного позову можна зазначити наступне.

Відповідно до ст. 64 Основного Закону України *«конституційні права і свободи людини і громадянина не можуть бути обмежені, крім випадків, передбачених Конституцією України».* Право вільно збирати інформацію, згідно із ч. 2 ст. 34 Конституції України, може бути обмежене ***лише законом*** в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадського порядку з метою запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я населення, для захисту репутації або прав інших людей, для запобігання розголошенню інформації, одержаної конфіденційно, або для підтримання авторитету і неупередженості правосуддя.

Відповідно до ст. 5. Закону України «Про інформацію» основними принципами інформаційних відносин є: 1) *гарантованість права на інформацію*; 2) *відкритість, доступність інформації та свобода її обміну*; 3) об'єктивність, вірогідність інформації; 4) повнота і точність інформації; 5) *законність одержання, використання, поширення та зберігання інформації*. Частина 3 ст. 30 даного Закону передбачає, що стосовно

інформації, яка є власністю держави і знаходиться в користуванні органів державної влади чи органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій усіх форм власності, *«з метою її збереження може бути* ***відповідно до закону*** *встановлено обмежений доступ — надано статус конфіденційної»*. При цьому Кабінетом Міністрів України визначається тільки *«порядок* ***обліку, зберігання і використання*** *документів та інших носіїв інформації, що містять зазначену інформацію»*, а не перелік відомостей, що становлять конфіденційну інформацію, чи підстави й порядок надання інформації статусу конфіденційної.

Ст. 19 Конституції України передбачає, що *«органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише* ***на підставі, в межах повноважень та у спосіб****, що передбачені* ***Конституцією та законами України****»*. Повноваження Міністерства будівництва, архітектури та житлово-комунального господарства України встановлювати перелік відомостей, які є конфіденційними та належать державі, всупереч положенням ст. ст. 19, 34, 40, 64 Конституції України ґрунтується *не на законі, а на підзаконному акті* – постанові Кабінету Міністрів України № 1893 від 27 листопада 1998 р., яка, у свою чергу, теж є незаконною з огляду на сказане вище.

Крім того, відповідно до Закону України «Про планування і забудову територій» проекти містобудівної документації, у тому числі проекти генеральних планів міст, не тільки мають бути оприлюднені, але й підлягають громадському обговоренню. Абсурдним і вочевидь незаконним є надання статусу конфіденційної тій інформації, яка відповідно до Закону ще на стадії розробки повинна бути доведена до відома населення та має пройти стадію громадського обговорення.

Проблеми реалізації ОСББ права на отримання прибудинкової території і на доступ до відповідної містобудівної інформації

Обмеження доступу громадян до містобудівної інформації створює можливості для реалізації різноманітних корупційних схем при відведенні земельних ділянок для будівництва, що здійснюється певними комерційними структурами. У таких випадках нерідко порушуються права мешканців розташованих поблизу багатоповерхових будинків.

Однією із завад реалізації таких схем може бути створення об'єднання співвласників багатоквартирного будинку (далі – ОСББ) відповідно до ст. 385 **Цивільного кодексу України** та положень **Закону України «Про об'єднання співвласників багатоквартирного будинку»** і реалізація ним повноважень щодо утримання прибудинкової території — території навколо багатоквартирного будинку, визначеної актом на право власності чи користування земельною ділянкою та призначеної для обслуговування багатоквартирного будинку.

Таким чином, співвласники багатоквартирних будинків можуть убезпечити себе від забудови у власному дворі, і чимало ініціативних груп, що борються з ущільнювальною забудовою, на певному етапі вийшли на необхідність створення ОСББ для захисту власного життєвого простору. Нерідко саме існування ОСББ та початок процедури оформлення прибудинкової території є тими факторами, які сприяють зупиненню незаконних будівництв[15].

Згідно ст. 4 Закону України «Про об'єднання співвласників багатоквартирного будинку» № 2866-III від 29 листопада 2001 року ОСББ створюється для забезпечення і захисту прав його членів та дотримання їхніх обов'язків, належного утримання та використання неподільного і загального майна, забезпечення своєчасного надходження коштів для сплати всіх платежів, передбачених законодавством та статутними документами. Основна діяльність ОСББ полягає у здійсненні функцій, що забезпечують реалізацію прав власників приміщень на володіння та користування спільним майном

[15] Консультаційний центр сприяння розвитку ОСББ у Києві [Електронний ресурс] / Громадянська мережа ОПОРА // Громадський простір. – Режим доступу: http://civic.ua/news/view.html?q=1152067.

членів об'єднання, ***належне утримання будинку та прибудинкової території***, сприяння членам об'єднання в отриманні житлово-комунальних та інших послуг належної якості за обґрунтованими цінами та виконання ними своїх зобов'язань, пов'язаних із діяльністю об'єднання.

Відповідно до статей 5 і 6 Закону України «Про об'єднання співвласників багатоквартирного будинку» ОСББ може виникнути або шляхом створення на установчих зборах власниками жилих та нежилих приміщень, а також власником будинку або його уповноваженою особою, або шляхом реорганізації житлово-будівельних кооперативів у ОСББ.

Згідно з положеннями статті 42 **Земельного кодексу України** земельні ділянки, на яких розташовані багатоквартирні жилі будинки, а також належні до них будівлі, споруди та прибудинкові території державної або комунальної власності, надаються в постійне користування підприємствам, установам і організаціям, які здійснюють управління цими будинками. У разі приватизації громадянами багатоквартирного жилого будинку відповідна земельна ділянка може передаватися безоплатно у власність або надаватись у користування об'єднанню власників.

Проте Земельний кодекс України не визначає конкретні розміри земельних ділянок багатоквартирних житлових будинків, що цілком виправдано, оскільки площа, конфігурація вже наявних будинків різна, а спорудження нових залежить від обсягу та виду будівництва, а також від забезпеченості певного населеного пункту вільними землями. Основою для визначення меж земельних ділянок на територіях наявної забудови для розташування будинків і споруд, розроблення відповідної землевпорядної документації та оформлення в установленому законодавством порядку правовстановлюючих документів власникам, співвласникам, орендарям, а також встановлення меж земельної ділянки в натурі (на місцевості) є проект розподілу території.

На жаль, сьогодні не існує нормативно-правового акта, який визначав би порядок і методику встановлення і закріплення меж прибудинкових територій. Так, у 2005 році втратили чинність **Положення про порядок встановлення та закріплення меж прибудинкових територій існуючого житлового фонду та надання у спільне користування або спільну сумісну власність земельних ділянок для спорудження житлових будинків,** затверджене спільним наказом Державного комітету України по земельних ресурсах, Державного комітету України у справах містобудування і

архітектури, Державного комітету України по житлово-комунальному господарству та Фонду державного майна № 31/30/53/396 від 5 квітня 1996 року, та **Правила та порядок розподілу території житлового кварталу (мікрорайону)**, затверджені наказом Державного комітету будівництва, архітектури та житлової політики України № 228 від 16 вересня 1999 р. На заміну названим нормативним документам Державним комітетом із земельних ресурсів ще в травні 2006 року було розроблено **проект Порядку визначення меж земельних ділянок для обслуговування багатоквартирних жилих будинків (окремих приміщень) при передачі їх у власність або наданні у користування**[16], який повинен затверджуватися постановою Кабінету міністрів України. Втім, і до сьогодні названий Порядок не затверджений.

Слід зазначити, що існуюча прогалина в правовому регулюванні вказаних суспільних відносин істотно ускладнює реалізацію права ОСББ на отримання прибудинкових територій у власність або користування, *але не робить це неможливим*. Органи місцевого самоврядування деяких територіальних громад активно сприяють ОСББ в отриманні права власності на прибудинкову територію. Наприклад, відповідаючи на запит громадської організації «Креатив», міський голова м. Новгород-Волинського у своєму листі від 28 липня 2008 року повідомив, що Новгород-Волинська міська рада Житомирської області розробила власну методику визначення й передачі прибудинкових територій. За повідомленнями засобів масової інформації, практика розподілу землі й закріплення її за ОСББ активно впроваджується в Луцьку[17].

Прибудинкова територія у відповідності з державними будівельними нормами включає:

- ✓ територію під житловим будинком (житловими будинками);
- ✓ проїзди та тротуари;
- ✓ озеленені території;

---

[16] Проект Порядку визначення меж земельних ділянок для обслуговування багатоквартирних жилих будинків (окремих приміщень) при передачі їх у власність або наданні у користування [Електронний ресурс] / Державний комітет із земельних ресурсів // Офіційний сайт Державного комітету із земельних ресурсів. – Режим доступу: http://dkzr.gov.ua/terra/control/uk/publish/article;jsessionid=98FBBD818581AC2EB2C57C4930D2838B?art_id=39666&cat_id=38306.

[17] Лучани стають землевласниками [Електронний ресурс] / Незалежна громадсько-політична газета «Волинь» // Незалежна громадсько-політична газета «Волинь». – Режим доступу: http://www.volyn.com.ua/?rub=32&article=0&arch=216.

- ✓ ігрові майданчики для дітей дошкільного та молодшого шкільного віку;
- ✓ майданчики для відпочинку дорослого населення;
- ✓ майданчики для занять фізичною культурою;
- ✓ майданчики для тимчасового зберігання автомобілів;
- ✓ майданчики для господарських цілей;
- ✓ майданчики для вигулювання собак;
- ✓ інші території, пов’язані з утриманням та експлуатацією будинків та інших пов'язаних з ними об’єктів.

Передача прибудинкових територій (земельних ділянок) у користування чи власність ОСББ здійснюється за їх зверненням до відповідних органів місцевого самоврядування. Приблизний алгоритм дій щодо отримання ОСББ права власності на прибудинкову територію може бути таким:

1. На загальних зборах ОСББ має прийняти й оформити належним чином рішення про отримання прибудинкової території у власність.
2. Уповноважений представник ОСББ звертається до управління земельних ресурсів для ознайомлення з даними Державного земельного кадастру щодо власників та користувачів земельної ділянки.
3. ОСББ подає до міської ради клопотання про передачу у власність земельної ділянки, у якому зазначає, що земельна ділянка буде використовуватися без зміни цільового призначення. Здійснюється узгодження клопотання та подальше розроблення технічної документації землевпорядною організацією, яка має відповідну ліцензію.
4. Після підготовки землевідвідних документів та проведення державної експертизи міська рада на пленарному засіданні ухвалює проект рішення про відведення, встановлення меж земельної ділянки в натурі та виготовлення державного акту на ділянку.

Важливо знати!

Представникам ОСББ при отриманні прибудинкової території у власність слід мати на увазі, що користування землею в Україні є платним відповідно до Закону України «Про плату за землю» № 2535-XII від 3 липня 1992 р.

У процесі своєї діяльності ОСББ і його представники можуть звертатися до органів місцевого самоврядування та органів державної

влади із запитом (зверненням) про надання необхідної інформації, що стосується землекористування, забудови територій тощо.

ДОДАТОК № 1. ТИПОВА ФОРМА ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАПИТУ ТА ЗАПИТУ ЩОДО НАДАННЯ ІНФОРМАЦІЇ

_____

(назва та адреса органу державної влади, органу місцевого самоврядування тощо / ПІБ посадової особи)

_____

(ПІБ запитувача інформації)

_____

(адреса запитувача інформації)

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ЗАПИТ

Конституція України, міжнародні договори України, Закон України «Про інформацію», а також інші нормативно-правові акти гарантують кожному право на отримання інформації та обов'язок органів державної влади, місцевого самоврядування інформувати про свою діяльність та прийняті рішення.

_____

Враховуючи викладене, у відповідності до статті 34 Конституції України та статей 9, 10, 28, 29, 32, 33 Закону України «Про інформацію»,

прошу:

Надати інформацію про _____

Надати доступ до офіційних документів _____

Зазначену інформацію прошу надіслати за адресою:

_____

(повідомити про час і місце ознайомлення з документами).

Нагадую, що стаття 33 Закону України «Про інформацію» передбачає **десятиденний строк** для розгляду запиту і подання вмотивованої відповіді про те, чи буде він задоволений, та **місячний термін** для задоволення запиту. Відповідно до статей 5 і 8 Закону України «Про боротьбу з корупцією» та статті 212-3 Кодексу України про адміністративні правопорушення неправомірна відмова в наданні інформації, умисне затримання її, надання недостовірної чи неповної інформації, якщо воно не містить складу злочину, тягне за собою адміністративне стягнення у вигляді штрафу від п'ятнадцяти до двадцяти п'яти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (від 225 до 425 гривень).

_____ _____

(дата) (підпис запитувача)

ДОДАТОК № 2. ТИПОВА ФОРМА ПОВТОРНОГО ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАПИТУ

_____

(назва та адреса органу державної влади, органу місцевого самоврядування тощо / ПІБ посадової особи)

_____

(ПІБ запитувача інформації)

_____

(адреса запитувача інформації)

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ЗАПИТ

(подається повторно)

Шановний(на) _____!

На підставі статті 34 Конституції України, статей 9, 28, 29, 32, 33 Закону України «Про інформацію», користуючись своїм законним правом на інформацію, я звернувся до _____ *(назва відповідного органу державної влади, органу місцевого самоврядування тощо)* з інформаційним запитом від «___» _____ 20__ р. (копія запиту та копія доказу його направлення додаються).

Стаття 33 Закону України «Про інформацію» передбачає **десятиденний строк** для розгляду запиту і подання вмотивованої відповіді про те, чи буде він задоволений, та **місячний термін** для задоволення запиту.

Оскільки інформаційний запит було надіслано *(або: вручено)* _____ 20___ р., і десятиденний термін подання вмотивованої відповіді про те, чи буде він задоволений *(або: місячний строк його задоволення)* закінчився, а відповіді я не отримав, надсилаю свій запит повторно.

Прошу своєчасно надати наступну інформацію:

_____

_____

_____

Відповідь прошу надіслати за адресою: _____.

Сподіваюсь на задоволення мого запиту у відповідності до вимог чинного законодавства. Нагадую, що відповідно до статей 5 і 8 Закону України «Про боротьбу з корупцією» та статті 212-3 Кодексу України про адміністративні правопорушення неправомірна відмова в наданні інформації, умисне затримання її, надання недостовірної чи неповної інформації, якщо воно не містить складу злочину, тягне за собою адміністративне стягнення у вигляді штрафу від п'ятнадцяти до двадцяти п'яти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (від 225 до 425 гривень).

Додатки:

1. Копія інформаційного запиту від «___» _____ 20__ р.
2. Копія поштового повідомлення про доставку запиту / опису вкладення поштового відправлення *(якщо запит надсилався поштою)*.

_____ _____

(дата) (підпис запитувача)

ДОДАТОК № 3. ТИПОВА ФОРМА ЗВЕРНЕННЯ ГРОМАДЯН

_____

(назва та адреса органу державної влади, органу місцевого самоврядування тощо / ПІБ посадової особи)

_____

(ПІБ заявника)

_____

(адреса заявника)

ЗАЯВА (СКАРГА)

_____

_____

(мотивувальна частина, у якій, бажано з посиланням на чинне законодавство України, викладається суть порушеного питання, яке може стосуватися як захисту права на доступ до інформації, так і інших прав, свобод і законних інтересів, зокрема пов'язаних із будівництвом. Наприклад:

На перехресті вулиць Б. Хмельницького та Котовського були розпочаті будівельні роботи. Як повідомили працівники будівельної компанії, у вказаному місці будується АЗС типу В з наземними резервуарами для зберігання рідкого палива. Також вони повідомили, що вся будівельна документація була затверджена в установленому законом порядку.

*Слід зазначити, що будівництво ведеться в житловому районі, поряд із місцем будівництва знаходяться житлові будинки. Мешканців цих будинків про планування будівництва АЗС не повідомляли, їх інтереси при підготовці будівельної документації не були враховані. Судячи з розмірів будівельного майданчика та його відстані від найближчого житлового будинку, при підготовці будівельної документації не було дотримано протипожежних відстаней від об'єктів оточуючого середовища до споруд АЗС, встановлені ДБН 360-92** «Містобудування. Планування і забудова міських і сільських поселень».*

Враховуючи викладене, у відповідності до статті 40 Конституції України та статей 1, 4, 5, 6, 14, 15, 16, 20 Закону України «Про звернення громадян»,

прошу:

_____

(викладається прохання (вимога) врахувати зауваження та пропозиції, задовольнити заяви чи скарги, наприклад:

1. Повідомити, чи відомо виконкому Луганської міської ради про ведення на перехресті вулиць Б. Хмельницького та Котовського робіт з будівництва АЗС типу В

з наземними резервуарами для зберігання рідкого палива. Якщо так, то на підставі якого рішення міської ради? Прошу надати копію цього рішення.

*2. Перевірити, чи дотримано в затвердженій будівельній документації вимоги ДБН З60-92** «Містобудування. Планування і забудова міських і сільських поселень» щодо протипожежних відстаней від об'єктів оточуючого середовища до споруд АЗС. Якщо ні, то прошу вжити заходів для негайного скасування відповідного рішення Луганської міської ради та припинення незаконного будівництва).*

Відповідь прошу надіслати за адресою: _____.

Нагадую, що відповідно до статті 20 Закону України «Про звернення громадян» звернення розглядаються і вирішуються у термін не більше **одного місяця** від дня їх надходження, а ті, які не потребують додаткового вивчення, - невідкладно, але не пізніше **п'ятнадцяти днів** від дня їх отримання. Особи, винні у порушенні положень Закону України «Про звернення громадян», несуть цивільну, адміністративну або кримінальну відповідальність, передбачену законодавством України.

_____ _____

(дата) (підпис заявника)

ДОДАТОК № 4. ТИПОВА ФОРМА ЗАЯВИ ДО ПРОКУРАТУРИ ПРО ВЧИНЕННЯ ПРАВОПОРУШЕННЯ

Прокурору

_____

(назва району або міста та ПІБ прокурора)

_____

_____

(ПІБ і адреса(-и) заявника(-ів)

Копія: Прокурору

_____

(зазначити вищестоящого прокурора, якому надсилається копія)

З А Я В А

«___» _____ 20__ р. у відповідності до статті 34 Конституції України та статей 9, 10, 28, 29, 32, 33 Закону України «Про інформацію» я звернувся до _____ *(назва відповідного органу державної влади, органу місцевого самоврядування тощо)* з інформаційним запитом від «___» _____ 20__ р. (копія запиту та копія доказу його направлення додаються).

«___» _____ 20__ р. я звернувся з цим запитом повторно *(якщо повторне звернення було)*.

Проте, порушуючи моє конституційне право на інформацію, станом на «___» _____ 20__ р.:

Варіанти:

1) *«Відповіді на запит не одержано попри закінчення місячного терміну, передбаченого Законом України «Про інформацію»;*
2) *«Відповідь на запит фактично не містить інформації, яка запитувалася (документів, які запитувалися), а саме: «_____»;*
3) *«Листом від «___» _____ 20__ р. у задоволенні запиту було відмовлено з тих підстав, що _____. Така мотивація відмови є цілком необґрунтованою, оскільки суперечить вимогам чинного законодавства, зокрема _____.*

Прошу:

1) перевірити вказане діяння на предмет наявності ознак адміністративного правопорушення, передбаченого ст. 212-3 КпАП України

«Порушення права на інформацію» *(та/або ст. 212-2 КпАП України «Порушення законодавства про державну таємницю» тощо)*, а також корупційного правопорушення, передбаченого пунктом «г» ч.1 ст. 5 Закону України «Про боротьбу з корупцією»;

2) про результати розгляду моєї заяви повідомити мене письмово за наступною адресою: _____.

Додатки:

1. Копія інформаційного запиту *(якщо подавався безпосередньо до відповідного органу, то копія інформаційного запиту з відміткою про отримання)*.

2. Копія поштового повідомлення про вручення кореспонденції *(або копія опису вкладення поштового відправлення)*.

3. Відповідь на запит від «__» _____ 20__ р. *(якщо відповідь надавалася)*.

4. Лист-відмова в задоволенні запиту від «__» _____20__ р. *(якщо він надходив)*.

_____ _____

(дата) (підпис запитувача)

ДОДАТОК № 5. ТИПОВА ЗАЯВА ДО ПРОКУРАТУРИ ПРО ЗАХИСТ ПРАВ І СВОБОД

Прокурору

_____

(назва району або міста та ПІБ прокурора)

_____

_____

(ПІБ і адреса(-и) заявника(-ів)

Копія: Прокурору

_____

(зазначити вищого прокурора, якому надсилається копія)

ЗАЯВА (СКАРГА)

_____

_____

_____

(мотивувальна частина заяви чи скарги, наприклад:

Нещодавно від Іванова Івана Івановича нам стало відомо про планування ним будівництва магазину на земельній ділянці біля будинків № 3, 4, 5 на кв. Ватутіна. Також пан Іванов повідомив нам про надання вказаної земельної ділянки йому в оренду міською радою 2 роки тому. Про прийняття рішення міською радою в установленому законом порядку мешканців прилеглих територій повідомлено не було. При порушенні положень Законів України «Про основи містобудування» та «Про планування та забудову територій» інтереси й вимоги власників та користувачів земельних ділянок та будівель, що оточують місце будівництва, не враховані.

Разом із тим, мешканці прилеглих будинків категорично проти ведення будівництва на вказаній земельній ділянці, оскільки...).

Враховуючи вищевказане та керуючись статтями 1, 4, 12, 19, 20, 21 та 23 Закону України «Про прокуратуру»,

прошу (просимо):

_____ *(указати що саме, наприклад: винести прокурорський протест на рішення Луганської міської ради про надання земельної ділянки на кв. Ватутіна (біля будинків №3, 4, 5) в оренду…)*.

Відповідь прошу (просимо) надати на ім'я _____ *(якщо декілька заявників)* та на адресу: _____.

_____ _____

(дата) (підпис(-и) заявника чи заявників)

ДОДАТОК № 6. ТИПОВА ФОРМА АДМІНІСТРАТИВНОГО ПОЗОВУ

До _____

(назва суду, до якого подається позов)

_____

(адреса суду)

Позивач: _____

(ім'я (найменування) позивача, поштова адреса, а також номер засобу зв'язку, адреса електронної пошти, якщо такі є)

Відповідач : _____

(ім'я (найменування) відповідача, посада і місце служби посадової чи службової особи, поштова адреса, а також номер засобу зв'язку, адреса електронної пошти, якщо такі відомі)

ПОЗОВНА ЗАЯВА (АДМІНІСТРАТИВНИЙ ПОЗОВ)

«__» _____ 20__ року, реалізуючи своє конституційне право на отримання інформації, я звернувся до _____ (назва або ПІБ відповідача) з інформаційним запитом (запитом щодо надання інформації), у якому просив:

_____

(наприклад: 1) надати можливість ознайомитися з певними офіційними документами; 2) надати певну інформацію тощо)

Подання інформаційного запиту підтверджується:

_____

(наприклад: 1) копією поштового повідомлення про вручення кореспонденції «__»_____ 20__ р. адресатові; 2) копією опису вкладення цінного листа; 3) копією запиту зі штампом адресата та вхідним номером)

_____

_____

_____

(нормативне обґрунтування позовної заяви, що містить посилання на відповідні нормативно-правові акти, які порушив відповідач, наприклад:

Станом на «__» _____ 20__ р. відповіді на запит мені надано не було (інші варіанти: 1) «__» _____ 20__ р. я отримав відповідь на запит, яка фактично не містить інформації, що запитувалася (документів, які запитувалися), а саме: «_____»; 2) листом від «___» _____ 20__ р. в задоволенні запиту було відмовлено з тих підстав, що _____).

Вважаю, що бездіяльність відповідача суперечить Конституції та чинному законодавству та порушує конституційне право на одержання інформації.

Так, згідно з частиною 2 ст. 34 Конституції України кожен має право вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію усно, письмово або в інший спосіб – на свій вибір. Відповідно до ст. 9 Закону України «Про інформацію» від 02.10.92 №3261-IV всі громадяни України, юридичні особи і державні органи мають право на інформацію, що передбачає можливість вільного одержання, використання, поширення та зберігання відомостей, необхідних їм для реалізації ними своїх прав, свобод і законних інтересів, здійснення завдань і функцій.

Згідно з ч. 2 ст. 19 Конституції України органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, у межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України.

Стаття 33 Закону України «Про інформацію» зобов'язує орган, до якого надійшов запит, в десятиденний строк розглянути запит і подати вмотивовану відповідь про те, чи буде він задоволений, та в місячний термін задовольнити запит, якщо це можливо.

Таким чином, не надавши жодної відповіді на мій запит (інші варіанти: 1) надавши відповідь, яка фактично не містить інформації, що запитувалася (документів, які запитувалися); 2) безпідставно й незаконно відмовивши в задоволенні запиту), відповідач не виконав вимоги Конституції України та Закону України «Про інформацію».

Враховуючи вищевикладене, на підставі ст.ст. 19, 34, Конституції України, ст.ст. 9, 29, 32, 33, 45 Закону України «Про інформацію», керуючись ст.ст. 6, 17-19, 104-106, 162 Кодексу адміністративного судочинства України,

прошу:

_____

_____

(суть вимог, наприклад:

1. Визнати протиправною бездіяльність (дії) _____ (назва або ПІБ відповідача), що виявилась у ненаданні відповіді на інформаційний запит від «__» _____ 20__ р. про надання інформації щодо _____ (інші варіанти: що виявилась у наданні відповіді, яка фактично не містить інформації, що запитувалася; 2) що виявилась у безпідставній і незаконній відмові в задоволенні запиту від «__» _____ 20__ р. про надання інформації щодо _____).

2. Зобов'язати _____ (назва або ПІБ відповідача) без зволікань надати мені інформацію, яка запитувалася в запиті від «__» _____20__ р.

3. Стягнути з відповідача на мою користь сплачене державне мито у розмірі 3 грн. 40 коп.

Додатки:

1. Копія інформаційного запиту *(якщо подавався безпосередньо до відповідного органу, копія інформаційного запиту з відміткою про отримання)*.

2. Копія поштового повідомлення про вручення кореспонденції *(або копія опису вкладення поштового відправлення)*.

3. Відповідь на запит від «__» _____ 20__ р. *(якщо відповідь надавалася)*.

4. Лист-відмова в задоволенні запиту від «__» _____20__ р. *(якщо він надходив).*

5. Квитанція про сплату державного мита.

_____ _____

(дата) (підпис позивача)

ДОДАТОК № 7. АДРЕСИ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ ТА ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В ЛУГАНСЬКУ

Луганська міська рада, Управління архітектури та містобудування Луганської міської ради	91055, м. Луганськ, вул. Коцюбинського, 14 Тел.: (0642) 58-14-55
Артемівська в місті Луганську районна рада	91006, м. Луганськ, кв. Ленінського комсомолу, 11 Тел.: (0642) 65-24-70, 65-24-75
Ленінська в місті Луганську районна рада	91011, м. Луганськ, вул. Котєльнікова, 17 Тел.: (0642) 53-22-40, 53-33-22
Жовтнева в місті Луганську районна рада	91005, м. Луганськ, кв. 31-й, 14-а Тел.: (0642) 49-16-24
Кам'янобрідська в місті Луганську районна рада	91013, м. Луганськ, вул. Карла Лібкнехта, 9-а Тел.: (0642) 93-17-00, 52-33-14
Олександрівська міська рада	91484, м. Луганськ, кв. Гагаріна, 10 Тел.: (0642) 91-15-90
Щастянська міська рада	91480, м. Луганськ, м. Щастя, пл. Миру, 9 Тел.: (0642) 96-08-53
Ювілейна селищна рада	91493, м. Луганськ, сел. Ювілейне, вул. Артема, 13 Тел.: (0642) 93-67-67
Державне управління охорони навколишнього природного середовища в Луганській області	91021, м. Луганськ, вул. Андрія Ліньова, 85 Тел.: (0642) 95-00-74
Управління земельних ресурсів Луганської області	91000, м. Луганськ, вул. Оборонна, 101/б Тел.: (0642) 50-02-55, 50-02-50
Санітарно-епідеміологічна станція Луганської області	91031, м. Луганськ, вул. Луганської правди, 159 Тел.: (0642) 61-83-60, 50-50-39, 50-50-41
Санітарно-епідеміологічна станція м. Луганська	91055, м. Луганськ, вул. Даля, 5 Тел.: (0642) 52-40-32, 93-74-33
Санітарно-епідеміологічна станція Жовтневого району м. Луганська	91050, м. Луганськ, кв. Жукова, 5/а Тел.: (0642) 41-35-80, 41-42-56

Санітарно-епідеміологічна станція Артемівського району м. Луганська	91021, м. Луганськ, вул. Андрія Ліньова, 100 Тел.: (0642) 65-11-31, 65-11-26
Міжрайонна санітарно-епідеміологічна станція Ленінського району м. Луганська	91000, м. Луганськ, вул. Зарічна, 27 Тел.: (0642) 93-16-35, 93-15-63
Бюро технічної інвентаризації	91055, м. Луганськ, пл. Борців Революції, 2 Тел.: (0642) 93-73-36
Прокуратура Луганської області	91055, м. Луганськ, вул. Коцюбинського, 3 Тел.: (0642) 58-16-27
Прокуратура м. Луганська	91055, м. Луганськ, вул. Леніна, 34 Тел.: (0642) 52-30-96
Прокуратура Артемівського району м. Луганська	91055, м. Луганськ, вул. Леніна, 105 Тел.: (0642) 52-65-55
Прокуратура Кам'янобрідського району м. Луганська	91001, м. Луганськ, вул. Цупова, 4а Тел.: (0642) 93-12-00
Прокуратура Ленінського району м. Луганська	91055, м. Луганськ, вул. Леніна, 40 Тел.: (0642) 93-15-00
Прокуратура Жовтневого району м. Луганська	91005, м. Луганськ, вул. Щаденко, 2 Тел.: (0642) 58-62-12
Артемівський районний суд	91021, м. Луганськ, вул. Темірязева, 1а Тел.: (0642) 95-15-74
Жовтневий районний суд	91005, м. Луганськ, вул. Херсонська, 46 Тел.: (0642) 49-36-22
Кам'янобрідський районний суд	91001, м. Луганськ, вул. Карла Лібкнехта, 51 Тел.: (0642) 52-61-71
Ленінський районний суд	91017, м. Луганськ, вул. Новосьолова, 2 Тел.: (0642) 54-23-94, 54-47-47
Окружний адміністративний суд	91021, м. Луганськ, вул. Чапаєва, 62 Тел.: (0642) 33-17-18
Донецький апеляційний адміністративний суд	83017, м. Донецьк, бульвар Шевченка, 26 Тел.: (062) 332-19-00.

Інформація про Східноукраїнський центр громадських ініціатив «Тотальна акція на підтримку прав людини та демократії»

Місія СЦГІ: розвивати та підтримувати відповідальну та свідому участь громадян у громадському житті шляхом проведення правозахисних і просвітницьких програм.

Цінності СЦГІ: Східноукраїнський центр громадських ініціатив діє на основі таких організаційних цінностей: активність заради ствердження людської гідності, прав людини та демократії; орієнтація на результат; командна робота; співпраця з іншими організаціями; інноваційні підходи і прагнення змін. Реалізовуючи освітні та правозахисні проекти, СЦГІ прагне робити інвестиції у життя людей. Центр навчає, допомагає та захищає людей, аби вони самі мали змогу захищати себе й допомагати іншим.

Цільова аудиторія: громадські лідери — представники організацій громадянського суспільства (ОГС), органів місцевого самоврядування та державної влади, журналісти.

Основні напрямки проектної діяльності:

- правозахист та громадянська освіта;
- підтримка та розвиток громадянського суспільства;
- планування та розвиток громад і територій.

Наші послуги

- Тренінгові заняття та навчальні семінари з наступних тем: стратегічне планування, лідерство, представлення та захист інтересів, анти-дискримінаційні практики, демократичні процедури в діяльності ОГС, ефективне управління, розвиток місцевих громад і територій, участь громадськості у прийнятті рішень, залучення фінансування тощо
- Розробка та публікація навчальних і методичних матеріалів для ОГС, органів місцевого самоврядування та органів державної влади
- Розробка планів розвитку територій, соціальних проектів для місцевих громад, органів місцевого самоврядування
- Безкоштовні правові консультації юристів, представлення інтересів у суді для ОГС і громадських активістів
- Інформаційна підтримка, консультаційні та бібліотечні послуги для представників цільової аудиторії організації

Запрошуємо зацікавлені організації, установи та громадян до співпраці!

СЦГІ «Тотальна акція на підтримку прав людини та демократії»
30-й квартал, буд. 2, кв. 14
м. Луганськ, 91005
Тел. (0642) 49-13-74, (067) 640-94-40
E-mail: zahyst@gmail.com
WEB: http://totalaction.org.ua

Інформація про Регіональну громадську організацію «Луганська правова фундація» (ЛПФ)

Місія ЛПФ: сприяти здійсненню прав і основних свобод людини, становленню демократичних цінностей та громадянського суспільства в Луганській області та Україні.

Основними завданнями ЛПФ є:

- сприяння підвищенню авторитету судових та правоохоронних органів у суспільстві та державі та забезпеченню прозорості та відкритості діяльності державних органів;
- проведення наукових досліджень у сфері права, політики, економіки, культури тощо, впровадження в практику та використання результатів цих досліджень;
- підготовка та видання загальнодоступних матеріалів про стан реалізації прав людини в Луганському регіоні й Україні та з інших актуальних проблем життя українського суспільства, а також розповсюдження цієї інформації серед зацікавлених міжнародних, урядових та неурядових організацій, громадськості;
- проведення просвітницької роботи серед населення, працівників органів державної влади та місцевого самоврядування, спрямованої на покращення якості захисту прав і основних свобод людини, на роз'яснення міжнародних стандартів у цій сфері тощо.

Запрошуємо зацікавлені організації, установи та громадян до співпраці!

Регіональна громадська організація «Луганська правова фундація»
вул. Генерала Дідоренка, б. 4
сел. Ювілейне, м. Луганськ, 91493
Тел. (0642) 35-11-71, (066) 712-78-16
E-mail: jurlugansk@yandex.ua
WEB: http://jurlugansk.org/, http://jurlugansk.ucoz.org

ДЛЯ НОТАТОК

ДЛЯ НОТАТОК

ДЛЯ НОТАТОК

ДЛЯ НОТАТОК

ДЛЯ НОТАТОК

ДЛЯ НОТАТОК

Мазур М.В. Право на доступ до інформації з питань містобудування: практичний посібник. – Луганськ: [Східноукраїнський центр громадських ініціатив: СПД Рєзніков В.С.], 2010. – 80 с.

Навчальне видання

Українською мовою
За редакцією автора

Комп'ютерний макет: В.М. Ткач
Коректура: О.В. Переходченко

Підписано до друку 15.06.2010 Формат 60х84 1/16.
Папір офсетний. Друк офсетний. Гарнітура Times New Roman.
Ум. др.-ар. 4,88. Ум. вид. арк. 4,68.

Видавець: СПД Рєзніков В.С.
91055, м. Луганськ, вул. Луначарського, 58.
Тел.: (0642) 52-50-67, 71-76-93.
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єктів видавничої справи ДК № 1692 від 17.02.2004.

Надруковано ФОП Котова О.В.
91022, м. Луганськ, вул. Сент-Ет'єнівська, 40.
Тел.: (0642) 71-67-47.